

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

**Διερεύνηση εφαρμογής πολιτικών ήπιας ισχύος
στο Twitter διά της ανάλυσης Μεγάλων
Δεδομένων**

Περιπτωσιολογική Μελέτη: Ρωσία – Ε.Ε.

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Χρυσόστομος Ιακωβάκης

Τριμελής Επιτροπή:

Επίκουρος Καθηγητής, Ν. Ραχανιώτης

Καθηγητής, Α. Κατσής

Αναπληρωτής Καθηγητής, Ν.-Σ. Κουτσούκης

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2017

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
FACULTY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

Master of Arts in
“Global Risks and Analytics”

Exploring the implementation of soft power
policies on Twitter via Big Data analysis
Case study: Russia – EU

Master’s Dissertation

Chrysostomos Iakovakis

Supervisors:

Assistant Professor, N. Rachaniotis

Professor, A. Katsis

Associate Professor, N.-S. Koutsoukis

Final Version

Corinth, 2017

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Διερεύνηση εφαρμογής πολιτικών ήπιας ισχύος στο Twitter διά της ανάλυσης Μεγάλων Δεδομένων» του **Χρυσόστομου Ιακωβάκη** αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την 30/10/2017 με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Επίκουρος Καθηγητής, Ν. Ραχανιώτης
2. Καθηγητής, Α. Κατσής
3. Αναπληρωτής Καθηγητής, Ν.-Σ. Κουτσούκης

Exploring the implementation of soft power policies on Twitter via Big Data analysis Case study: Russia – EU

Abstract

While individual users' access to cheaper technologies expands rapidly, more people are enabled to become part of a global network of information and communication. Social media represent such a network, where governmental and non-governmental actors focus on exerting influence on the society. Foreign policy makers in particular show an increased interest in soft power policies on Twitter. In this context, a review into the recent literature has highlighted the need to examine the cases of Russia and the European Union, as the utmost interconnected actors who practice digital diplomacy in social media. The EU and Russian leaders' Big Data through tweets, as well as the data of popular mass media, were retrieved and analyzed by specialized analytical tools. The comparative analysis of the results, in order to explore the implementation of soft power policy on Twitter by these two actors, explained the relative vital role of their leadership and media. More specifically, the endeavor was to explore the existence of terminology indicating the promotion of messages that were in line with the general policy implemented by Russia and EU. Finally, as far as Russia is concerned, what was confirmed was the national-centric nature of the soft power conductors, with both the state actors and the main media presenting a coherence in the soft power strategy, whereas the corresponding EU analysis pointed out a more *ad personam* perception and structural rigidity in the implementation of soft power policy.

Keywords: Big Data, soft power, digital diplomacy, text analysis, Twitter

Διερεύνηση εφαρμογής πολιτικών ήπιας ισχύος στο Twitter διά της ανάλυσης Μεγάλων Δεδομένων Περιπτωσιολογική Μελέτη: Ρωσία – Ε.Ε.

Περίληψη

Καθώς η πρόσβαση μεμονωμένων χρηστών σε οικονομικότερες τεχνολογίες εξαπλώνεται ραγδαία, δίνεται η δυνατότητα σε ολοένα περισσότερα άτομα να αποτελέσουν μέρος ενός παγκόσμιου δικτύου πληροφόρησης και επικοινωνίας, όπως τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ). Στο δίκτυο αυτό, κρατικοί και μη δρώντες διαδραματίζουν τον δικό τους ρόλο στο πλαίσιο άσκησης επιρροής στο ευρύ κοινό, με το ενδιαφέρον τους να επικεντρώνεται στις πολιτικές άσκησης ήπιας ισχύος και ειδικότερα από τους φορείς εξωτερικής πολιτικής και μέσω μαζικής ενημέρωσης μέσω του Twitter. Στο πλαίσιο αυτό, η διερεύνηση της σύγχρονης βιβλιογραφίας ανέδειξε την ανάγκη για μελέτη των περιπτώσεων της Ρωσίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς είναι οι φορείς που ασκούν ψηφιακή διπλωματία στα ΜΚΔ και χαρακτηρίζονται από υψηλή δια-συνδεσιμότητα. Προκειμένου να ανακτηθούν τα Μεγάλα Δεδομένα κειμένου (tweets) των λογαριασμών που διατηρούν οι ηγέτες της Ε.Ε. και της Ρωσίας στο Twitter καθώς και τα αντίστοιχα πιο δημοφιλή Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), απαιτήθηκε η χρήση εξειδικευμένου εργαλείου ποιοτικής ανάλυσης. Η συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων, ώστε να διερευνηθεί η εφαρμογή της ήπιας ισχύος από τους δύο αυτούς δρώντες, εξήγησε -στον βαθμό που ήταν αυτό δυνατό- τον ρόλο των ηγετών της Ρωσίας και της Ε.Ε. στην άσκηση πολιτικής ήπιας ισχύος στο Twitter, καθώς και τον αντίστοιχο βαθμό συνεισφοράς των ρωσικών και ευρωπαϊκών ΜΜΕ στην πολιτική αυτή. Ειδικότερα, αναζητήθηκαν όροι και έννοιες ενδεικτικοί της προώθησης μηνυμάτων σύμφωνων με τη γενικότερη πολιτική που εφαρμόζουν οι δύο υπό εξέταση δρώντες. Συμπερασματικά, διαπιστώθηκε ο εθνοκεντρικός χαρακτήρας της ρωσικής πολιτικής ήπιας ισχύος, όπου το κράτος και τα δημοφιλή ρωσικά ΜΜΕ παρουσιάζουν μια συνεκτικότητα στη στρατηγική τους, ενώ στην Ε.Ε. αναδείχθηκε μια προσωποπαγής αντίληψη και δομική δυσκαμψία στην εφαρμογή ενιαίας πολιτικής ήπιας ισχύος.

Όροι κλειδιά: Μεγάλα Δεδομένα, ήπια ισχύς, ψηφιακή διπλωματία, ανάλυση κειμένου, Twitter

Περιεχόμενα

Abstract	V
Περίληψη	VI
Περιεχόμενα.....	VII
1 Εισαγωγή.....	1
2 Μεγάλα Δεδομένα	3
2.1 Εισαγωγή στα Μεγάλα Δεδομένα.....	3
2.2 Χαρακτηριστικά.....	3
2.3 Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων	4
2.4 Εφαρμογή των Μεγάλων Δεδομένων	5
2.4.1 Κακόβουλη χρήση των Μεγάλων Δεδομένων	7
2.5 Μεγάλα δεδομένα στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης	7
2.5.1 Twitter.....	8
3 Ήπια ισχύς	10
3.1 Θεωρητική προσέγγιση της ισχύος.....	10
3.2 Ιστορική ανασκόπηση.....	11
3.3 Είδη ήπιας ισχύος.....	13
3.4 Σύγχρονες μορφές ήπιας ισχύος.....	15
3.4.1 Διπλωματία στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης	15
3.4.2 Διπλωματία και ήπια ισχύς στο Twitter	16
4 Μεθοδολογία	18
4.1 Εργαλεία συλλογής και ανάλυσης.....	18
4.2 Επιλογή δεδομένων.....	18
4.3 Ανάλυση και εμφάνιση αποτελεσμάτων.....	20
4.4 Στρατηγικές ανάλυσης.....	22
4.5 Ερευνητικοί περιορισμοί.....	22
5 Περιπτωσιολογική μελέτη: Ρωσία – Ε.Ε.	24
5.1 Φορείς Εξωτερικής Πολιτικής στο Twitter	24

5.1.1	<i>Ρωσία</i>	24
5.1.2	<i>Ευρωπαϊκή Ένωση</i>	33
5.2	Η παρουσία των μέσων ενημέρωσης στο Twitter	42
6	Συμπεράσματα.....	49
	Κατάλογος πηγών	51
	Παράρτημα.....	57

1 Εισαγωγή

Ο σκοπός εκπόνησης της ανά χείρας διπλωματικής εργασίας είναι η διεπιστημονική προσέγγιση της εφαρμογής ήπιας ισχύος από κρατικούς δρώντες και διεθνικούς οργανισμούς, με τη χρήση αναλυτικών εργαλείων Μεγάλων Δεδομένων. Συγκεκριμένα, θα πραγματοποιηθεί ποιοτική ανάλυση στο περιεχόμενο των λογαριασμών των φορέων Εξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) στο Twitter, με σκοπό τη διερεύνηση ύπαρξης εννοιών που αποδεικνύουν την προώθηση συγκεκριμένων μηνυμάτων και ιδεών στους χρήστες. Μέσω της ποιοτικής ανάλυσης, στόχος είναι να διαπιστωθεί το κατά πόσο η προώθηση αυτή συνάδει με τη γενικότερη πολιτική που εφαρμόζουν οι δύο υπό εξέταση δρώντες εντός και εκτός των ορίων του κράτους/οργανισμού (Ρωσία/Ε.Ε.).

Στο σύγχρονο πεδίο των διεθνών προκλήσεων όπου η αξιοποίηση των Μεγάλων Δεδομένων εφαρμόζεται σε ολοένα περισσότερους τομείς της καθημερινότητας και σε συνδυασμό με την αύξηση των χρηστών των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ), καθίσταται περισσότερο από αναγκαία η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των παραγόμενων δεδομένων στο πεδίο των Διεθνών Σχέσεων.

Στα Κεφάλαια 2 και 3 γίνεται μια εισαγωγή στην έννοια των Μεγάλων Δεδομένων, της ήπιας ισχύος και των ΜΚΔ, με σκοπό να γίνει κατανοητό το πρίσμα υπό το οποίο θα πραγματοποιηθεί η περιπτωσιολογική μελέτη. Με δεδομένη την εφαρμογή πολιτικών ήπιας ισχύος από διεθνείς και περιφερειακούς δρώντες, η παρούσα μελέτη θα επιχειρήσει να απαντήσει σε ερωτήματα τα οποία αφορούν στον τρόπο με τον οποίο ασκείται η ψηφιακή διπλωματία στο Twitter, καθώς και στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών αυτών. Παράλληλα θα διερευνηθεί και η ύπαρξη συσχετισμού μεταξύ των αποτελεσμάτων της ανάλυσης. Εκ του συνόλου των ΜΚΔ, το Twitter επιλέχθηκε ως το καταλληλότερο μέσο άσκησης ψηφιακής διπλωματίας, εξαιτίας της συνεχούς αύξησης των χρηστών του και της αμεσότητας που παρέχει στην ενημέρωση επί θεμάτων της επικαιρότητας, ιδίως δε ζητημάτων πολιτικού περιεχομένου. Από ενδελεχή επισκόπηση της βιβλιογραφίας, διαπιστώθηκε η βαρύτητα που δίνουν οι φορείς εξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) στην άσκηση ψηφιακής διπλωματίας μέσω του Twitter.

Στο Κεφάλαιο 4 αναλύεται η μεθοδολογία με την οποία εντοπίστηκαν και συλλέχθηκαν ορισμένα από τα tweets των αγγλόφωνων λογαριασμών των Υπουργείων Εξωτερικών (ΥΠΕΞ), των επικεφαλής αυτών, καθώς και των πιο δημοφιλών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ). Αξίζει να σημειωθεί ότι από τα ευρωπαϊκά ΜΜΕ, επιλέχθηκαν τα πιο δημοφιλή των χωρών εκείνων οι οποίες ασκούν αποτελεσματικά την ήπια ισχύ τους, όπως η Γαλλία, η Μ. Βρετανία

και η Γερμανία, καθώς οι χώρες αυτές κατατάσσονται στις υψηλότερες θέσεις μεταξύ των υπόλοιπων ευρωπαϊκών (McClory, 2017:43). Η συλλογή και ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων (tweets) πραγματοποιήθηκε με ειδικό λογισμικό ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων κειμένου (NVivo 11 Pro) και στη συνέχεια εξήχθησαν τα αποτελέσματα με τη μορφή σύννεφου λέξεων (word cloud) και χάρτη δέντρου (tree map).

Στο Κεφάλαιο 5 σταχυολογούνται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των λογαριασμών του Twitter και επί τη βάση αυτών εξάγονται συμπεράσματα για την άσκηση πολιτικής ήπιας ισχύος και ειδικότερα την αποτελεσματικότητα και τη συνοχή αυτής στην Ε.Ε. και τη Ρωσία. Μέρος των συμπερασμάτων εστιάστηκε στην εύρεση αντιθέσεων και στη σύγκριση των δύο διαφορετικών πολιτικών. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας αναφέρονται συνοπτικά τα συμπεράσματα περί της σημασίας χρησιμοποίησης αναλυτικών εργαλείων Μεγάλων Δεδομένων στην εφαρμογή της ψηφιακής διπλωματίας στο Twitter από κρατικούς και μη φορείς και διατυπώνονται προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση του υπό ανάλυση αντικειμένου.

2 Μεγάλα Δεδομένα

Η έννοια των Μεγάλων Δεδομένων αναδείχθηκε από την ολοένα αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας και τον κατακλυσμό της σύγχρονης ψηφιακής εποχής από τεράστιο όγκο δεδομένων. Αισθητήρες, έξυπνες συσκευές, ΜΚΔ, έξυπνα τηλέφωνα (smartphones) και δισεκατομμύρια χρήστες του Διαδικτύου, συνεισφέρουν καθημερινά στην παραγωγή τεράστιου όγκου πρωτογενών δεδομένων (Zikopoulos *et al.*, 2011). Με τη φράση “*Big data is the new oil*” ο Βρετανός μαθηματικός Clive Humby (2006) εύστοχα συγκρίνει την αξία των φυσικών πόρων με εκείνη των Μεγάλων Δεδομένων, θέλοντας έμμεσα να αναδείξει αφενός τη σημασία ύπαρξής τους, αφετέρου την ανάγκη επεξεργασίας τους σε εκμεταλλεύσιμες μορφές για τον άνθρωπο (Haupt, 2016).

2.1 Εισαγωγή στα Μεγάλα Δεδομένα

Για να μπορέσει να γίνει αντιληπτό το μέγεθος των δεδομένων που παράγονται σήμερα, οι Smolan και Erwitte επισημαίνουν ότι, από την αρχή της ανθρώπινης Ιστορίας μέχρι το 2011 είχαν παραχθεί 5 δισεκατομμύρια gigabytes δεδομένων, αριθμός ο οποίος σήμερα παράγεται κάθε 10 δευτερόλεπτα (Zwitter, 2015).

Διάφοροι ορισμοί προσπαθούν να ενσωματώσουν όσο το δυνατόν περισσότερα χαρακτηριστικά των Μεγάλων Δεδομένων ώστε να περιγράψουν με ακρίβεια την αφηρημένη αυτή έννοια. Ένας γενικός ορισμός των Chen *et al.* (2014) περιγράφει τα Μεγάλα Δεδομένα ως τα σύνολα εκείνα τα οποία δεν μπορούν να γίνουν αντιληπτά, να αποκτηθούν, να καταστούν διαχειρίσιμα και να υποστούν επεξεργασία από τα παραδοσιακά εργαλεία πληροφορικής και λογισμικά μέσα σε ανεκτό χρόνο. Παρόμοιο ορισμό δίνει και η IBM, η οποία συνοπτικά ορίζει τα Μεγάλα Δεδομένα ως εκείνες τις πληροφορίες που δεν είναι δυνατό να τύχουν επεξεργασίας και ανάλυσης μέσω παραδοσιακών εργαλείων. Οι εμπλεκόμενοι στον συγκεκριμένο κλάδο δίνουν διαφορετικούς ορισμούς, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά των Μεγάλων Δεδομένων, καθώς όσο γίνεται κατανοητή η χρησιμότητά τους σε περισσότερους τομείς τόσο αναδύονται νέοι ορισμοί που εμπλουτίζουν τους αρχικούς (Zikopoulos *et al.*, 2011).

2.2 Χαρακτηριστικά

Τα τρία δομικά χαρακτηριστικά των Μεγάλων Δεδομένων περιλαμβάνουν την ένταση/όγκο (volume), την ποικιλία (variety) και την ταχύτητα (velocity), γνωστά ως “*the 3 Vs*”.

- **Ένταση/Όγκος (Volume):** Πρόκειται για τον ρυθμό αύξησης των δεδομένων. Με κάθε πάτημα στο πληκτρολόγιο του υπολογιστή, κάθε τηλεφωνική κλήση ή κάθε ηλεκτρονική συναλλαγή που πραγματοποιείται, δημιουργούνται δεδομένα τα οποία αποθηκεύονται από διάφορες εταιρείες και οργανισμούς. Σύμφωνα με την IBM, η ποσότητα αυτή υπολογίζεται στο 1 zettabyte¹ περίπου, ενώ η Cisco εκτιμά ότι ο όγκος των IP δεδομένων που διακινούνται αναμένεται να φτάσει τα 8.6 zettabytes το 2018 (Stucke and Grunes, 2016).
- **Ποικιλία (Variety):** Τα δεδομένα μπορεί να προέρχονται από διάφορες πηγές. Εκτός από κείμενα, εικόνες και βίντεο, στα Μεγάλα Δεδομένα συγκαταλέγονται τα δεδομένα καταγραφής ιστού (web log data), τα δεδομένα αισθητήρων, τα γεωγραφικά δεδομένα (GPS data), τα δεδομένα μηχανών αναζήτησης (search indexes), τα δεδομένα ΜΚΔ (social media data) και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (Zikopoulos *et al.*, 2011). Ως υποκατηγορίες των μορφών αυτών νοούνται τα αδόμητα και τα δομημένα δεδομένα, τα οποία ως επί το πλείστον είναι ακατέργαστα.
- **Ταχύτητα (Velocity):** Σχετίζεται με το πόσο γρήγορα μεταφέρονται, υφίστανται επεξεργασία και αποθηκεύονται τα δεδομένα. Σε επίπεδο Παγκόσμιου Ιστού αυτός ο τεράστιος και ετερόκλητος όγκος δεδομένων μεταφέρεται με ταχείς ρυθμούς, είτε πρόκειται για μια εταιρεία ή έναν οργανισμό, είτε για μεμονωμένους χρήστες.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά συμπληρώνουν ένα επιπλέον σημαντικό στοιχείο, την αξία (value), η οποία σε συνδυασμό με αυτά δημιουργεί τα '4Vs' των Μεγάλων Δεδομένων. Συγκεκριμένα, η συνένωση των επιμέρους δεδομένων από διάφορες πηγές μέσω αναλυτικών εργαλείων προσδίδει αξία στα δεδομένα, καθιστώντας τα αφενός δομημένα, αφετέρου κατανοητά και περαιτέρω αξιοποιήσιμα από τις εταιρείες, τους οργανισμούς, ή τους μεμονωμένους χρήστες (Stucke and Grunes, 2016).

Η εταιρεία International Data Corporation (IDC) δίνει έναν περιεκτικό ορισμό των Μεγάλων Δεδομένων στο νέο αυτό «Ψηφιακό Σύμπαν», υπό το πρίσμα τεχνολογιών πληροφορικής, ως εξής:

“Big data technologies describe a new generation of technologies and architectures, designed to economically extract value from very large volumes of a wide variety of data, by enabling high-velocity capture, discovery, and/or analysis.” (Gantz and Reinsel, 2011)

2.3 Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων

Τα τέσσερα στάδια μέσω των οποίων τα πρωτογενή δεδομένα μπορούν να καταστούν στοιχεία μεγάλης αξίας είναι η **δημιουργία** (data generation), η **απόκτηση** (data acquisition), η **αποθήκευση** (data storage) και η **ανάλυση** δεδομένων (data analysis) (Chen *et al.*, 2014).

¹ 1 zettabyte=1,099,511,627,776 gigabytes (CSG Network Memory and Storage Converter, <http://www.csgnetwork.com/memconv.html>) (ανακτήθηκε στις 2/7/2017)

Τα Μεγάλα Δεδομένα, εφόσον στις περισσότερες περιπτώσεις αντλούνται με αδόμητη μορφή, δεν παρέχουν καμία αξία εάν δεν αναλυθούν περαιτέρω από κατάλληλα αναλυτικά εργαλεία (Gupta and George, 2016). Η ανάλυσή τους περιγράφεται με τον όρο “Data Analytics” και σχετίζεται με τα εργαλεία και τις τεχνικές μεθόδους με σκοπό την εξαγωγή γνώσης (intelligence) και την καλύτερη κατανόησή τους ως δομημένα πλέον δεδομένα, άρα και περαιτέρω αξιοποιήσιμα (Stucke and Grunes, 2016).

Η ανάλυση δεδομένων περιλαμβάνει έξι (6) πεδία, βάσει των χαρακτηριστικών που έχουν τα πρωτογενή δεδομένα:

- Ανάλυση δομημένων δεδομένων (structured data analysis)
- Ανάλυση δεδομένων κειμένου (text data analysis)
- Ανάλυση δεδομένων ιστού (web data analysis)
- Ανάλυση δεδομένων πολυμέσων (multimedia data analysis)
- Ανάλυση δεδομένων δικτύου (network data analysis)
- Ανάλυση δεδομένων κινητής τηλεφωνίας (mobile data analysis).

Η ανάλυση κειμένου αποτελεί μία από τις πιο πολύπλοκες διαδικασίες στην ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων. Τα δεδομένα κειμένου -ως αδόμητα για τα υπολογιστικά συστήματα- απαιτούν έναν «καθαρισμό» προτού αναλυθούν περαιτέρω για εξαγωγή συμπερασμάτων (Foster *et al.*, 2016). Σημειώνεται ότι, εκτός από την ανάλυση κειμένου, εξειδικευμένα λογισμικά εργαλεία μπορούν να πραγματοποιήσουν συνδυαστική ανάλυση των παραπάνω δεδομένων (Chen *et al.*, 2014).

2.4 Εφαρμογή των Μεγάλων Δεδομένων

Τα πεδία όπου γίνεται ευρεία χρήση και αξιοποίηση των Μεγάλων Δεδομένων κατηγοριοποιούνται κυρίως με βάση τον σκοπό για τον οποίο συλλέγονται, καθώς οι χρήστες των αναλυτικών εργαλείων είναι κρατικοί και μη κρατικοί φορείς.

Προκειμένου να οδηγηθούν στις καλύτερες αποφάσεις για τη δράση τους, εταιρείες καταναλωτικών αγαθών, υπηρεσίες χρηματοπιστωτικών προϊόντων, κυβερνήσεις, ασφαλιστικές εταιρείες, εταιρείες τηλεπικοινωνιών και πολλοί ακόμη οργανισμοί αξιολογούν διαρκώς τον τρόπο διαχείρισης του όγκου, της ποικιλίας και της ταχύτητας των ανεπεξέργαστων πληροφοριών. Αυτή η τεράστια παραγωγή πρωτογενών-αδόμητων δεδομένων (unstructured data) προέρχεται από διάφορες πηγές, όπως αισθητήρες, έξυπνες συσκευές, ΜΚΔ και δισεκατομμύρια χρήστες του Διαδικτύου και έξυπνων τηλεφώνων (smartphones) (Zikopoulos *et al.*, 2011).

Η Google Inc. χρησιμοποιεί τα δεδομένα των επισκεπτών στη μηχανή αναζήτησής της και, μέσω αναλυτικών εργαλείων, μπορεί να εκτιμήσει τις προτιμήσεις ενός χρήστη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μελέτη της εν λόγω εταιρείας τον Φεβρουάριο του 2009, στο πλαίσιο της οποίας συσχέτισε τα περιστατικά εκδήλωσης του ιού της γρίπης με σχετικούς όρους που πληκτρολόγησαν διάφοροι χρήστες στη μηχανή αναζήτησης και αφορούσαν στη γρίπη (Cukier

and Mayer-Schoenberger, 2013). Στο παράδειγμα αυτό, ένας απλός συσχετισμός της αύξησης των αναζητήσεων για τη γρίπη με τον γεωγραφικό προσδιορισμό των περιστατικών απέδειξε ότι τα αναλυτικά εργαλεία της εταιρείας -μέσω του κατάλληλου αλγορίθμου- μπορούν να προβλέψουν τη γεωγραφική περιοχή εκδήλωσης των επόμενων περιστατικών. Παρά το γεγονός ότι οι αναζητήσεις των επισκεπτών ενδεχομένως επηρεάστηκαν από εξωγενείς παράγοντες (παραπληροφόρηση, δημοσιεύματα στα μέσα ενημέρωσης), η συνεισφορά της Google στο παράδειγμα αποδεικνύει τις δυνατότητες και την αξία που προσφέρει η ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων σε πραγματικό χρόνο (Real Time Big Data Analytics – RTBDA). Μια απλούστερη αλλά χαρακτηριστική περίπτωση ανάλυσης Μεγάλων Δεδομένων σε πραγματικό χρόνο (RTBDA) είναι οι διαφημίσεις που εμφανίζονται κατά την επίσκεψη σε έναν ιστότοπο. Οι διεργασίες ανάκτησης και ανάλυσης των δεδομένων εκτελούνται βάσει του ιστορικού περιήγησης, έτσι ώστε να εμφανίζονται οι κατάλληλες διαφημίσεις την ώρα της πλοήγησης του χρήστη στο διαδίκτυο. Είναι αυτοματοποιημένες και χρησιμοποιούνται αναλυτικές διαδικασίες που πραγματοποιούνται σε κλάσματα του δευτερολέπτου για χιλιάδες χρήστες ταυτόχρονα από αναλυτικά εργαλεία Μεγάλων Δεδομένων (Vorhies, 2013).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί επίσης η διεθνής μεταφορική εταιρεία UPS, η οποία χρησιμοποιεί αισθητήρες σε τμήματα των οχημάτων που κατά το παρελθόν έχουν παρουσιάσει λειτουργικά προβλήματα, ώστε να συλλέγει δεδομένα και να τροφοδοτεί ένα προβλεπτικό μοντέλο, με απώτερο σκοπό την εκτίμηση του επόμενου περιστατικού δυσλειτουργίας υλικού (Cukier and Mayer-Schoenberger, 2013). Αν εξετασθούν όλες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες μεγάλες εταιρείες, οργανισμοί και μεμονωμένοι χρήστες δημιουργούν δεδομένα μέσω υπολογιστικών συστημάτων, διαπιστώνεται ότι ο τεράστιος όγκος ψηφιακών δεδομένων συνθέτει ένα ψηφιακό σύμπαν όπου κάθε δυφίο (bit) πληροφορίας αντιστοιχεί σε ένα αστέρι του φυσικού σύμπαντος (Gantz and Reinsel, 2011).

Τα Μεγάλα Δεδομένα αφορούν άμεσα και τα κράτη. Αρκετές εθνικές κυβερνήσεις τα χρησιμοποιούν για τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας, ασφάλειας και γενικότερα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών τους. Όπως αναφέρουν οι Chen *et al.* (2014), η Κυβέρνηση του Β. Obama 2012 ανακοίνωσε τη δεύτερη μεγαλύτερη αναπτυξιακή πρωτοβουλία μετά το «Information Highway» (1993), με την επένδυση 200 εκατομμυρίων δολαρίων στο πρόγραμμα «Big Data Research and Development Plan». Τον Ιούλιο του ίδιου έτους, το Υπουργείο Εσωτερικών και Επικοινωνιών της Ιαπωνίας ανακοίνωσε το πρόγραμμα «Vigorous ICT Japan», δηλώνοντας ότι «η ανάπτυξη των Μεγάλων Δεδομένων πρέπει να αποτελεί μια εθνική στρατηγική με επίκεντρο τις τεχνολογίες εφαρμογών». Τον ίδιο μήνα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) με την Έκθεση «Big Data for Development», συνόψισε τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν τα Μεγάλα Δεδομένα για την καλύτερη εξυπηρέτηση και προστασία των πολιτών τους (Chen *et al.*, 2014:175). Τα Η.Ε. δίνουν βαρύνουσα σημασία στην ανάλυση των μεγάλων ψηφιακών δεδομένων και την ασφαλή αξιοποίησή τους σε πραγματικό χρόνο στο πλαίσιο της παγκόσμιας ανθρωπιστικής δράσης, μέσω του δικτύου Pulse Labs με τη συμμετοχή της Ακαδημαϊκής Κοινότητας, οργανισμών, κυβερνήσεων και του ιδιωτικού τομέα (Rutherford, 2014).

2.4.1 Κακόβουλη χρήση των Μεγάλων Δεδομένων

Σε αντίθεση με την ευεργετική αξιοποίηση των Μεγάλων Δεδομένων, η ευρεία πρόσβαση σε πολλές και ανοικτές πηγές δεδομένων δίνει τη δυνατότητα σε οργανώσεις και μεμονωμένα άτομα να αντλήσουν πληροφορίες ως συστατικά στοιχεία τρομοκρατικών ενεργειών. Τον Νοέμβριο του 2008 στην Ινδία, η τρομοκρατική οργάνωση «Lashkar-e-Taiba» (LeT) από το Κασμίρ χρησιμοποίησε αναλυτικά εργαλεία του Twitter και της Google προκειμένου να υποστηρίξει την εν εξελίξει τρομοκρατική της επίθεση στο ξενοδοχείο «Taj Mahal Palace». Η απομακρυσμένη ομάδα υποστήριξης των τρομοκρατών εκμεταλλεύθηκε πλήρως την ευκαιρία για την άντληση δεδομένων από το διαδίκτυο και τα ΜΚΔ, μεταφέροντας σε πραγματικό χρόνο στους δράστες πληροφορίες σχετικές με τα άτομα που βρίσκονταν εντός του ξενοδοχείου. Η τακτική αυτή έδωσε προβάδισμα στην επιχειρησιακή ομάδα των τρομοκρατών έναντι των ινδικών Δυνάμεων Ασφαλείας ώστε να επιτύχει σε σημαντικό βαθμό τους στόχους της (Zwitter, 2015).

Η διάθεση Μεγάλων Δεδομένων σε ανοικτές πηγές όπου η πρόσβαση είναι δυνατή από οποιονδήποτε χρήστη, εκτός από ζητήματα ασφάλειας, εγείρει ερωτηματικά ως προς τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων. Η παραδοχή της Nielsen αναφορικά με την ανάκτηση προσωπικών στοιχείων από το διαδίκτυο (ιστολόγια, ΜΚΔ) για εμπορικούς σκοπούς, θέτει εύλογα ερωτηματικά για την ύπαρξη ασφαλούς δικλίδας έναντι της ιδιοτελούς χρήσης των προσωπικών δεδομένων στον κυβερνοχώρο. Ήδη απασχολεί το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο η υπόθεση της προσφυγής 25.000 Ευρωπαίων πολιτών εναντίον του Facebook για τον ίδιο λόγο (Zwitter, 2015:382).

2.5 Μεγάλα δεδομένα στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

Η ανάδυση νέων τεχνολογιών μέσω των έξυπνων τηλεφώνων και η πρόσβαση στο διαδίκτυο σε ολοένα περισσότερα σημεία του κόσμου, έχει συνεισφέρει σημαντικά στην αύξηση των χρηστών των ΜΚΔ. Με το νέο είδος ψηφιακής κοινωνικοποίησης, όπου οι χρήστες καθημερινά διαμοιράζουν αρχεία, βίντεο, μηνύματα και πληροφορίες της τοποθεσίας τους (μέσω GPS), δημιουργούνται (συνειδητά ή ασυνείδητα) δεδομένα μεγάλου όγκου, με αποτέλεσμα μέσω κατάλληλων συστημάτων αναλύσεων να μπορούν να εξαχθούν ενδιαφέροντα αποτελέσματα σχετικά με τη συμπεριφορά των χρηστών στα ΜΚΔ (Marr, 2016).

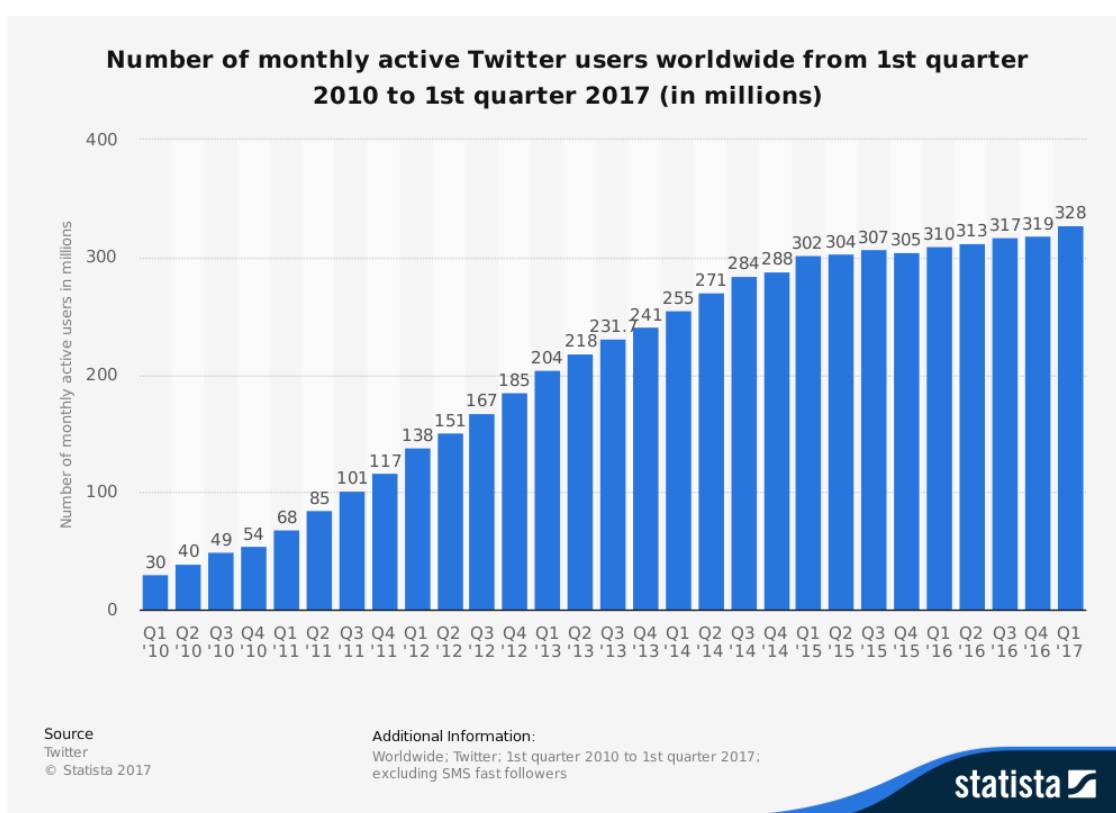
Ο αυξανόμενος ρόλος των ΜΚΔ μπορεί να εντοπιστεί σε αρκετές εκφάνσεις της καθημερινότητας, ιδιαίτερα στην πολιτική, ως μια απευθείας έκφραση άμεσης δημοκρατίας και σφυγμομέτρησης των πολιτικών αποφάσεων από τους πολίτες. Για παράδειγμα, πραγματοποιώντας μια ανάλυση συναισθήματος (sentiment analysis) στα ΜΚΔ, κατέστη δυνατή η κατανόηση των πολιτικών προτιμήσεων των πολιτών για τους υποψηφίους των εκλογικών αναμετρήσεων για τις εκλογές το 2012 στη Γαλλία (Ceron *et al.*, 2013).

Η παγκόσμιας κλίμακας κρίση του ιού Zika, όπου η παραπληροφόρηση και η αβεβαιότητα κυριάρχησαν μετά την εκδήλωση των περιστατικών, ανέδειξε τη σημασία της χρήσης των ΜΚΔ

ως προς την παρακολούθηση και προετοιμασία των υπευθύνων δημόσιας πληροφόρησης για τη διαχείριση μιας κρίσης (Avery, 2017).

2.5.1 Twitter

Στην ψηφιακή πλατφόρμα του Twitter παράγεται καθημερινά τεράστιος όγκος δεδομένων. Έξι χιλιάδες (6.000) μηνύματα ανά λεπτό σε μορφή κειμένου (tweets), 328 εκατομμύρια ενεργοί λογαριασμοί (Εικόνα 2-1), 500 εκατομμύρια μηνύματα ανά ημέρα, καθώς και πλήθος φωτογραφιών και βίντεο, προστίθενται στον τεράστιο όγκο Μεγάλων Δεδομένων που υπάρχουν στο διαδίκτυο. Επιπλέον, το 83% των ηγετών παγκοσμίως χρησιμοποιούν το Twitter για τη διεθνή προβολή των πολιτικών τους θέσεων, για τον σχολιασμό της επικαιρότητας και για την εν γένει επικοινωνία τους με τους διασυνδεδεμένους χρήστες (Marr, 2016).

Εικόνα 2-1. Αριθμός ενεργών χρηστών στο Twitter ανά μήνα, από 1^ο τρίμηνο 2010 έως 1^ο τρίμηνο 2017. (Πηγή: Twitter, 2017)²

Ο περιορισμός των χαρακτήρων σε κάθε αναρτώμενο κείμενο προσφέρει τη δυνατότητα εύκολης και γρήγορης ανάγνωσης των tweets από τους χρήστες, μεταφέροντας πολλές πληροφορίες για μια ευρεία γκάμα θεμάτων, της οποίας ο ρυθμός ανανέωσης και έναρξης νέας θεματολογίας για σχολιασμό παρουσιάζει τόσο θετικά όσο και αρνητικά αποτελέσματα στους αναλυτές.

² Αναρτημένη στο statista.com, <https://www.statista.com/statistics/282087/number-of-monthly-active-twitter-users/> (ανακτήθηκε στις 19/7/2017)

Το βασικό σημείο που προσδίδει αξία στα δεδομένα που βρίσκονται στα ΜΚΔ είναι οι δυνατότητες των αναλυτικών εργαλείων που θα χρησιμοποιηθούν ώστε τα πρωτογενή δεδομένα να υποστούν επεξεργασία και να μετατραπούν σε πληροφορία αξιοποιήσιμη από μεμονωμένους και μη δρώντες (Zwitter, 2015; Marr, 2016).

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο ΟΗΕ μέσω του “Global Pulse Project”, εντόπισε στο Twitter συσχετισμούς μεταξύ των συζητήσεων για την τιμή και τον πληθωρισμό των τροφίμων. Στο πλαίσιο αυτό, η «εξόρυξη δεδομένων» (data mining) και η ανάλυση συναισθήματος στο διαδίκτυο και ειδικότερα στο Twitter μπορεί μελλοντικά να παράσχει τη δυνατότητα στους λήπτες αποφάσεων να προβαίνουν έγκαιρα σε αναπροσαρμογή των πολιτικών τους σε πιο σταθερή βάση (Zwitter, 2015:382).

Επισημαίνεται ότι στο Twitter έχουν εντοπιστεί περιπτώσεις χιλιάδων ψεύτικων λογαριασμών (bots), οι οποίοι προγραμματίζονται με τέτοιον τρόπο, ώστε να αναρτούν μεγάλο πλήθος αναληθούς περιεχομένου. Ο διαχειριστής των bots μπορεί να κατευθύνει το περιεχόμενο συζητήσεων στο Twitter και να επηρεάζει το κοινό που συμμετέχει σε αυτές. Γίνεται αντιληπτό ότι η αβεβαιότητα που προκαλεί η ύπαρξη τέτοιων δυνατοτήτων γεννά ερωτηματικά σχετικά με τον βαθμό εξάπλωσης τέτοιων δικτύων (botnets), τα οποία μπορούν υπό προϋποθέσεις να επηρεάσουν ακόμη και εκλογικές αναμετρήσεις (Echeverría and Zhou, 2017).

3 Ήπια ισχύς

Ο σαφής ορισμός της έννοιας «ισχύς» αποτελεί διαρκή πρόκληση της κοινωνικής επιστήμης εδώ κι είκοσι πέντε έτη περίπου. Πρώτος ο Max Weber αντιλαμβάνεται την ύπαρξη αιτιώδους σχέσης ισχύος μεταξύ των δρώντων στις Διεθνείς Σχέσεις, όπου ένα κράτος επηρεάζει τη συμπεριφορά ενός άλλου χρησιμοποιώντας υλικά και άυλα μέσα (Fels, 2012). Ο κύριος διαχωρισμός της ισχύος αφορά στη σκληρή και την ήπια (hard power/soft power). Παρά το γεγονός ότι οι δύο έννοιες είναι συγγενικές, η σκληρή ισχύς περιέχει την καταναγκαστική δύναμη που ασκεί κάποιος κυρίως με στρατιωτικά αλλά και οικονομικά μέσα και σχετίζεται με τις έννοιες της βίας και της απειλής. Από την άλλη πλευρά, η ήπια ισχύς την οποία ο Nye Jr. (2005) ξεχωρίζει από τη σκληρή -ως προς την εξασφάλιση των ευκταίων αποτελεσμάτων χωρίς τη χρήση εμφανών απειλών ή εξαγοράς- αφορά στην ικανότητα ενός κράτους να προσελκύει τα υπόλοιπα ώστε να επιθυμούν τα ίδια αποτελέσματα με εκείνο. Σημειώνει δε ότι η ικανότητα έλξης των υπόλοιπων κρατών διαφέρει από την επιρροή, η οποία μπορεί να προέλθει και από τη σκληρή ισχύ.

3.1 Θεωρητική προσέγγιση της ισχύος

Οι θεωρητικοί της ρεαλιστικής σχολής των Διεθνών Σχέσεων υποστηρίζουν ότι μεταξύ των επιδιώξεων των κρατών εντός του άναρχου Διεθνούς Συστήματος είναι και η μεγιστοποίηση της ισχύος τους έναντι των υπολοίπων. Ο νεοκλασικός ρεαλιστής Hans J. Morgenthau αναφέρει την επιδίωξη του ανθρώπου για εξουσία προκειμένου να εξασφαλίσει την ασφάλεια εντός του κράτους. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, τα κράτη έχουν έναν «απεριόριστο πόθο για ισχύ», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο John J. Mearsheimer στο σύγγραμμά του «*Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*» (Jackson και Sorensen 2006, Mearsheimer 2011). Καθώς αναλύει την κεντρική έννοια της «ισχύος», αναφέρει χαρακτηριστικά: «*Η ισχύς είναι το νόμισμα της πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, και τα κράτη ανταγωνίζονται μεταξύ τους γι' αυτή. Ό,τι είναι τα χρήματα για τα οικονομικά, είναι η ισχύς για τις Διεθνείς Σχέσεις*» (Mearsheimer, 2011).

Ο ορισμός της έννοιας «**ισχύς**» και ο ρόλος που διαδραματίζει στις Διεθνείς Σχέσεις προσεγγίζεται με διάφορους τρόπους από τους θεωρητικούς του χώρου. Η οπτική του Morgenthau ορίζει τη Διεθνή Πολιτική ως τον «*αγώνα για εξουσία*» και την ισχύ ως το μέσο επίτευξης των επιδιώξεων ενός κράτους για εξυπηρέτηση των συμφερόντων του (Williams, 2004). Ένας άλλος ορισμός ενσωματώνει στην ισχύ ενός κράτους την ικανότητά του να ελέγχει τη συμπεριφορά των άλλων προς όφελός του (Organski and Kugler, 1981).

3.2 Ιστορική ανασκόπηση

Διαχρονικά, τα κράτη επεδίωκαν την επίτευξη των σκοπών τους μέσω άσκησης πολιτικών ήπιας ισχύος. Μεγάλες Δυνάμεις της Διεθνούς Πολιτικής όπως η **αρχαία Κίνα**, ασκούσαν πολιτικές ήπιας ισχύος. Στρατηγικοί αναλυτές, όπως ο Sun Tzu, έδιναν έμφαση στην αποφυγή της στρατιωτικής αντιπαράθεσης, στους διπλωματικούς ελιγμούς και στην «*πολιτισμική νίκη*» έναντι του αντιπάλου, ενώ η προπαγάνδα είχε ιδιαίτερη σημασία και για τη **Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία**.

Η **Καθολική Εκκλησία** αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής ήπιας ισχύος μέσω της θρησκείας. Την εποχή κατά την οποία ο ρόλος του Πάπα λειτουργούσε κυριολεκτικά ως αρχή νομιμοποίησης, βασιλείς και αρχηγοί κρατών λάμβαναν την έγκρισή του προκειμένου να επικυρωθούν οι αποφάσεις τους (Cooper, 2004). Ακόμα και μετά την επικράτηση του κράτους ως αρχής νομιμότητας και εξασφάλισης της ανθρώπινης ασφάλειας, η Εκκλησία δεν απεμπόλησε τον υπερεθνικό της χαρακτήρα, διατηρώντας ένα παγκόσμιο δίκτυο επικοινωνίας και διασύνδεσης οντοτήτων με κοινά θρησκευτικά χαρακτηριστικά.

Η **Βρετανική Αυτοκρατορία** μέσω του Ηνωμένου Βασιλείου (Η.Β.) κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα διατήρησε την υπεροχή της στις υπερπόντιες αποικίες με σχετικά μικρό αριθμό στρατιωτικών Δυνάμεων, δυσανάλογο των εδαφών στα οποία ασκούσε αποτελεσματικό έλεγχο. Οι επιτυχημένες πολιτικές ήπιας ισχύος μέσω της προώθησης της βρετανικής κουλτούρας και πολιτισμού διατήρησε το *status quo*, ευνοώντας το εμπόριο μέσω των ναυτικών σταθμών της σε ολόκληρο τον κόσμο. Η επικράτηση της αγγλικής γλώσσας σε παγκόσμιο επίπεδο συνέβαλε καθοριστικά στη διατήρηση της ήπιας ισχύος του Η.Β. Ο ρόλος βρετανικών οργανισμών και επιχειρήσεων αναγνωρίζεται μέχρι σήμερα για τη συνεισφορά τους στην προσπάθεια επηρεασμού της κοινής γνώμης στις αποικίες. Από το εμπορικό μονοπώλιο της East India Company μέχρι το Βρετανικό Συμβούλιο και το BBC, η πολιτική επιρροή της Μ. Βρετανίας στα υπόλοιπα κράτη βασίστηκε στην εξισορρόπηση μεταξύ ήπιας και σκληρής ισχύος (Bell, 2016).

Η **Γαλλία**, μετά την ήττα της στον Γαλλοπρωσικό Πόλεμο (Ιούλιος 1870 – Μάιος 1871), πρόβαλε τον πολιτισμό της ως μέσο άσκησης διπλωματίας με τη δημιουργία της Alliance Francaise (Nye Jr, 2005; Σαμαράς, 2014) προκειμένου να αναδομήσει την εικόνα της.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, υπερδυνάμεις όπως οι **Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ)** και η πρώην **Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ)** χρησιμοποίησαν τακτικές ήπιας ισχύος. Η πρώην ΕΣΣΔ, ως υπερδύναμη ανταγωνιστική των ΗΠΑ, εκτός από την κομμουνιστική ιδεολογία και τους διεθνικούς κομμουνιστικούς θεσμούς, χρησιμοποίησε μια πιο επιθετική στρατηγική, με «*τακτικές προπαγάνδας*», «*πολέμου πληροφοριών*» και «*ψυχολογικού πολέμου*», προκειμένου να επιτύχει τους πολιτικούς σκοπούς της (Nye Jr, 2005; Robin, 2011). Τα κοινά πολιτισμικά στοιχεία, η γλώσσα και το σοβιετικό παρελθόν των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης αποτελούν συστατικά στοιχεία της ρητορικής της Ρωσίας ως «*μητέρας πατρίδας*» και η Μόσχα δεν απέχει από την πολιτική αυτή μέχρι σήμερα.

Το 2013, η έννοια της ήπιας ισχύος παρουσιάστηκε επίσημα στο ρωσικό Δόγμα Εξωτερικής Πολιτικής και οι κορυφαίοι Ρώσοι ηγέτες (συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου V. Putin)

δήλωσαν ότι τα μέσα ήπιας ισχύος αποτελούν τα σημαντικότερα εργαλεία στο οπλοστάσιο Εξωτερικής Πολιτικής της Μόσχας (Sergunin and Karabeshkin, 2015). Μια έτερη περίπτωση είναι και οι ΗΠΑ, η πρωτοκαθεδρία των οποίων μέχρι το 2016 αποδόθηκε στην αποτελεσματική χρήση τέτοιων πολιτικών. Στην κατεύθυνση της προώθησης του αμερικανικού πολιτισμού και αξιών, εκτός από τη συμμετοχή κρατικών και διεθνών οργανισμών, «επιστρατεύθηκε» και ο αμερικανικός ιδιωτικός τομέας (κυρίως πολυεθνικές επιχειρήσεις και η κινηματογραφική βιομηχανία του Χόλυγουντ) (McClory, 2016).

Εικόνα 3-1. Παγκόσμια κατάταξη χωρών σύμφωνα με την ήπια ισχύ τους. (Βασισμένο στο McClory, 2017)³

Ολοκληρώνοντας την ιστορική ανασκόπηση, αξίζει να αναφερθεί η ανοδική πορεία της Γαλλίας, όπου σχετική μελέτη της ήπιας ισχύος διαφόρων χωρών την τοποθετεί στην πρώτη θέση της παγκόσμιας κατάταξης για το 2017. Παρά τις τρομοκρατικές επιθέσεις και τα ιδιαίτερος χαμηλά ποσοστά δημοτικότητας του πρώην Προέδρου F. Hollande, η υπεροχή της γαλλικής διπλωματίας (μέρος της οποίας αποτέλεσαν και οι πολιτιστικές αποστολές στο εξωτερικό), σε συνδυασμό με την εκλογή του νέου Προέδρου E. Macron, συνέβαλε στην άνοδο της χώρας στη σχετική κατάταξη (Εικόνα 3-1).

Σήμερα, η ήπια ισχύς χρησιμοποιείται εκτεταμένα από κυβερνήσεις και μη κρατικούς δρώντες. Παγκόσμιοι οργανισμοί και διεθνείς οργανώσεις συνεργάζονται με τα κράτη στο πλαίσιο της αποστολής τους, με σκοπό την επίλυση ζητημάτων και τον ταυτόχρονο επηρεασμό της κοινής γνώμης. Οι συζητήσεις επί των θεμάτων πραγματοποιούνται τόσο σε κυβερνητικό επίπεδο όσο και με απευθείας επικοινωνία με τους πολίτες.

Ο ισχυρισμός του Nye Jr. (2005) ότι η συνεισφορά της ήπιας ισχύος στην πολιτική που χάραξαν οι ΗΠΑ έναντι των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης η οποία οδήγησε στην κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης (Σαμαράς, 2014:98), σε συνδυασμό με την ανάκαμψη της Γαλλίας στο πεδίο αυτό, δίνει την ευκαιρία για μια επικαιροποιημένη μελέτη των πολιτικών ήπιας ισχύος από την Ε.Ε. και τη Ρωσία.

3.3 Είδη ήπιας ισχύος

Σύμφωνα με τον Nye Jr. (2005), για να επιτύχει κάποιος τα αποτελέσματα που επιθυμεί μέσω της ικανότητας να επηρεάζει τη συμπεριφορά άλλων, χρησιμοποιεί στοιχεία της σκληρής (hard) και της ήπιας ισχύος (soft power). Ο διαχωρισμός αυτός και η εισαγωγή του όρου της δεύτερης έγινε πρώτα από τον ίδιο το 1990, στο σύγγραμμά του «Bound to Lead: The Changing Nature of American Power». Αυτό που ισχυρίζεται είναι ότι στην πράξη η ικανότητα να έλκεις κάποιον χωρίς τη χρήση βίας είναι παλαιότερη από εκείνη του σύγχρονου έθνους-κράτους.

Πηγές ήπιας ισχύος μιας χώρας αποτελούν η κουλτούρα, οι αξίες και η εξωτερική της πολιτική. Συνεκτιμώντας την αναγκαιότητα για τη διατήρηση άσκησης σκληρής ισχύος από τα κράτη, ο Nye Jr. (2005) παραδέχεται ότι η ύπαρξη της μιας δεν αναιρεί την αναγκαιότητα ύπαρξης της άλλης. Το ιδανικό μίγμα των δύο ονομάζεται «έξυπνη ισχύς» (smart power) και περιλαμβάνει την ικανότητα ενός δρώντα να συνδυάζει τα στοιχεία της σκληρής και της ήπιας ισχύος με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ώστε αυτές να ενισχύονται αμοιβαία και τελικώς να επιτυγχάνει τους σκοπούς του (Wilson, 2008). Η εφαρμογή της «έξυπνης ισχύος» αποτελεί βασική πρόκληση για τα κράτη. Καθώς η ύπαρξη της μιας προϋποθέτει και την παρουσία της άλλης οι πολιτικές διαφοροποιούνται ανάλογα με τη χρονική συγκυρία και την προβλεπτική ικανότητα των ληπτών αποφάσεων. Σύμφωνα με τον Nye Jr. (2005), η πρόβλεψη των αλλαγών στις σχέσεις ισχύος

³ (McClory, 2017, σελ. 43). *The Soft Power 30: A global ranking of soft power*. London: Portland.

αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα για τους αναλυτές και τους ηγέτες, ακριβώς όσο δύσκολο είναι για τους αγρότες και τους μετεωρολόγους να προβλέψουν τον καιρό.

Οι τρεις μορφές ισχύος στον Πίνακα 3-1 διακρίνονται σαφώς ως προς τα χαρακτηριστικά τους, παραμένοντας διαφοροποιημένες αλλά και αλληλεξαρτώμενες. Ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή της πληροφορίας, η σημαντικότητα της ήπιας ισχύος την έχει αναδείξει ως το καταλληλότερο μέσο άσκησης πολιτικής. Με τον τρόπο αυτόν εξοικονομούνται οικονομικοί πόροι, καθώς χρησιμοποιούνται λιγότερο τα μέσα σκληρής ισχύος (Nye Jr, 2005).

Πίνακας 3-1. Τρεις μορφές ισχύος (τροποποιημένος πίνακας από Nye Jr, 2005 σελ.78)

Μορφές	Συμπεριφορές	Βασικές Συνήθειες	Κυβερνητικές πρακτικές
Στρατιωτική Ισχύς	- Εξαναγκασμός - Αποτροπή - Προστασία	- Απειλές - Βία	- Καταπιεστική διπλωματία - Πόλεμος - Συμμαχία
Οικονομική Ισχύς	- Υποκίνηση - Εξαναγκασμός	- Ανταμοιβές - Κυρώσεις	- Βοήθεια - Δωροδοκίες - Κυρώσεις
Ήπια Ισχύς	- Έλξη - Επιλογή Προτεραιοτήτων	- Αξίες - Κουλτούρα - Πολιτικές - Θεσμοί	- Δημόσια διπλωματία - Διμερής και πολυμερής διπλωματία

Ο Lee (2009) δίνει μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα εκδοχή στη χρήση της ήπιας ισχύος: Τη **συνεργατική ή μη καταναγκαστική**, η οποία διακρίνεται σε πέντε κατηγορίες βάσει των στόχων πολιτικής:

“ α. Ήπια ισχύς για τη βελτίωση ενός εξωτερικού περιβάλλοντος ασφαλείας με την προβολή ειρηνικών και ελκυστικών εικόνων μιας χώρας

β. Ήπια ισχύς για την κινητοποίηση υποστήριξης άλλων χωρών στην εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας

γ. Ήπια ισχύς για τη χειραγώγηση του τρόπου σκέψης και των προτιμήσεων των άλλων χωρών

δ. Ήπια ισχύς για τη διατήρηση της ενότητας μιας κοινότητας ή μιας κοινότητας κρατών

ε. Ήπια ισχύς για την αύξηση του βαθμού αποδοχής ενός ηγέτη ή της εγχώριας υποστήριξης μιας κυβέρνησης.

Τα κριτήρια της κατηγοριοποίησης αυτής είναι δύο. Η άσκηση ή μη της συνεργατικής ισχύος ή η εθελοντική υποστήριξη από άλλους και η παρουσία διαφορετικών στόχων

που επιθυμούν να επιτύχουν οι δρώντες μέσα από τέτοιες εξουσίες συνασπισμού.’’
(Lee, 2009:207).

Η προσέγγιση αυτή, στο πλαίσιο της οποίας ένα κράτος σε συνεργασία με ένα άλλο (ή μια κοινότητα κρατών) εφαρμόζει κοινές πολιτικές ήπιας ισχύος έναντι έτερων οντοτήτων (κρατικών ή μη), παρατηρείται στο πλαίσιο κοινοτήτων διακρατικής συνεργασίας όπως η Ε.Ε., το ΝΑΤΟ, οι χώρες BRICS και άλλοι παγκόσμιοι οργανισμοί (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Ευρασιατική Οικονομική Ένωση, Οργανισμός Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας/Τουρισμού/Εμπορίου).

3.4 Σύγχρονες μορφές ήπιας ισχύος

Η πρόσβαση δισεκατομμυρίων πολιτών στο διαδίκτυο διαμορφώνει ένα σύγχρονο πεδίο διεθνών προκλήσεων. Οι νέες δυνατότητες στη χρήση φθηνών τεχνολογιών συνέβαλαν στη συμμετοχή κρατικών και μη δρώντων στην άσκηση Εξωτερικής Πολιτικής. Αυτή η νέα δομή διακρίνεται από πολυπλοκότητα, καθώς μεμονωμένοι δρώντες συμμετέχουν στο παγκόσμιο κοινωνικό δίκτυο, αναπαράγοντας πληροφορίες για ζητήματα περισσότερο γενικού ενδιαφέροντος και λιγότερο πολιτικού (Donaldson, 2016). Ο Nye Jr. (2004) αναφέρει ότι το κόστος της υπολογιστικής ισχύος των πληροφοριακών συστημάτων μειώθηκε κατά 1.000 φορές από το 1970 έως το 2000. Για να γίνει κατανοητό το μέγεθος της τεχνολογικής εξέλιξης που χαρακτηρίστηκε «**επανάσταση της πληροφορίας**», επισημαίνει ότι μια παρόμοια πτώση στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας θα επέφερε αντίστοιχη μείωση στην τιμή των αυτοκινήτων, με τη νέα τιμή να διαμορφώνεται σε μόλις 5 δολάρια. Κάθε φορά που σε έναν τομέα παρατηρείται μια δραματική μείωση της τιμής, τα εμπόδια για την είσοδο νέων «*παικτών*» μειώνονται. (Nye Jr, 2004).

3.4.1 Διπλωματία στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

Από την δική τους πλευρά οι κυβερνήσεις, προκειμένου να ασκήσουν αποτελεσματική πολιτική, χρησιμοποιούν κυρίως τη διπλωματία. Η χρήση της ήπιας ισχύος στο Διεθνές Σύστημα περιλαμβάνει και την παγκοσμιοποιημένη διάσταση από κρατικούς και μη κρατικούς δρώντες. Ειδικά εργαλεία όπως τα προγράμματα ανταλλαγών, το ραδιόφωνο ως εργαλείο δημόσιας διπλωματίας, η αναπτυξιακή βοήθεια και η ανακούφιση από φυσικές καταστροφές χρησιμοποιούνται στην προσπάθεια άσκησης ήπιας ισχύος σε άλλα κράτη (Commuri, 2012).

Οι τεχνολογικές δυνατότητες επέτρεψαν τη μετάβαση από την παραδοσιακή διπλωματία στη «*νέα δημόσια διπλωματία*», όπου ο ρόλος των ΜΚΔ έχει διαμορφώσει εκ νέου τον τρόπο που ασκείται η κλασική διπλωματία. Τα ΜΚΔ μπορούν να βοηθήσουν στην αποστολή ενός ισχυρού μηνύματος με πολύ αποτελεσματικό τρόπο. Η εξάπλωση του διαδικτύου σε παγκόσμια κλίμακα, σε συνδυασμό με τη χρήση των ΜΚΔ από όλο και περισσότερους χρήστες ανά τον κόσμο, αναδεικνύουν σε σημαντικό όπλο ήπιας ισχύος την **ψηφιακή διπλωματία**, η οποία αποτελεί προέκταση της δημόσιας διπλωματίας. Η αποτελεσματικότητα της ψηφιακής διπλωματίας μέσω των ΜΚΔ έγκειται στη δημιουργία ενός πλαισίου, το οποίο αφενός επιτρέπει την άμεση και αμφίδρομη επικοινωνία των διπλωματών με τους πολίτες αφετέρου συνεισφέρει στην

αναδιαμόρφωση της στρατηγικής της Εξωτερικής Πολιτικής ανάλογα με την απήχηση στο κοινό ενδιαφέροντος (Bjola and Jiang, 2015; Adesina and Summers, 2017).

Με αφορμή την ομιλία του B. Obama στο Κάιρο τον Ιούνιο του 2009, και στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Public diplomacy in Web 2.0» του State Department, η αμερικανική ομάδα «Digital Outreach Team» (DOT) προέβη στην ανάρτηση μηνυμάτων σε δημοφιλή αραβικά διαδικτυακά μέσα με σκοπό να προβάλλει και να υπερασπιστεί τις θέσεις του αμερικανικού Υπουργείου Εξωτερικών (ΥΠΕΞ) στην αραβική κοινή γνώμη. Στο παράδειγμα των ΗΠΑ αναδείχθηκε η σημασία της άμεσης και διαρκούς παρουσίας ενός κράτους στο εξωτερικό ως κρίσιμη συνθήκη για την επίτευξη των σκοπών του μέσω της ψηφιακής διπλωματίας (Khatib *et al.*, 2012).

Ωστόσο πρέπει να υπογραμμισθεί πως οι Bjola και Jiang (2015) επισημαίνουν ότι η άσκηση διπλωματίας με τη χρήση των ΜΚΔ δεν είναι πανάκεια και δεν μπορεί να λειτουργήσει ως υποκατάστατο του καλού στρατηγικού σχεδιασμού, της διαρκούς οικοδόμησης σχέσεων και της επαγγελματικής διπλωματικής συμπεριφοράς.

3.4.2 Διπλωματία και ήπια ισχύς στο Twitter

Ο διαδραστικός χαρακτήρας των ΜΚΔ και η σημασία τους στην άμεση διάδοση των πληροφοριών και την αναπροσαρμογή της ατζέντας από τους ασκούντες Εξωτερική Πολιτική, αναγνωρίζεται σχεδόν από όλα τα κράτη, τα οποία από τις αρχές του αιώνα κάνουν εκτεταμένη χρήση αυτού του νέου προνομίου.

Στη μετάβαση από τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης στα ψηφιακά, το Twitter αποτελεί ένα εργαλείο επιρροής του κοινού όπου λαμβάνει χώρα κυρίως σχολιασμός επί πολιτικών θεμάτων (Safiullah *et al.*, 2016). Από περίπου 328 εκατομμύρια ενεργούς λογαριασμούς χρηστών, αρκετοί ηγέτες μεγάλων κρατών, καθώς και ο Πάπας Φραγκίσκος, έχουν μεγάλο αριθμό «ακολουθών» (followers) (Wolfe, 2014). Το πολιτικό μάρκετινγκ χρησιμοποιεί τα ψηφιακά μέσα ενημέρωσης προκειμένου να κατευθύνει την κοινή γνώμη σε μια άποψη.

Το Twitter, λόγω του περιορισμένου αριθμού χαρακτήρων που επιτρέπει ανά ανάρτηση (150), συγκεντρώνει ολόκληρο το νόημα ενός μηνύματος σε πολύ μικρή έκταση κειμένου. Η περιεκτικότητα και λιτότητα των μηνυμάτων που μεταφέρονται αποτελούν σημαντική πηγή δεδομένων, ειδικά σε ό,τι αφορά θέματα στρατηγικού ενδιαφέροντος.

Η αμεσότητα της συγκεκριμένης πλατφόρμας, η διαρκής ροή των αναρτήσεων και ο σχολιασμός των χρηστών, δημιουργούν ένα περιβάλλον αμφίδρομης επικοινωνίας, στην οποία εκμηδενίζονται οι αποστάσεις μεταξύ κυβερνήσεων και πολιτών. Ερευνητές και επαγγελματίες των δημοσίων σχέσεων αναγνωρίζουν τη δυνατότητα που παρέχει το Twitter να διασυνδέει οργανισμούς με διάφορα ακροατήρια (Bjola & Jiang, 2015). Ακόμη και τα λιγότερο ισχυρά κράτη έχουν τη δυνατότητα μέσω του Twitter να μεγιστοποιήσουν την επιρροή τους εκτός συνόρων. Ο Σουηδός Υπουργός Εξωτερικών Carl Bildt και ο Εσθονός Προέδρος Toomas Ilves, χρησιμοποίησαν τις δυνατότητές του σε θέματα Εξωτερικής Πολιτικής ώστε να αυξήσουν τη επιρροή τους στο κοινό (Mazmanian, 2014).

Ο μηχανισμός ανατροφοδότησης μέσω των σχολίων (comments) και των αναδημοσιεύσεων (retweets) που κοινοποιούνται από τους χρήστες στη σελίδα τους, παρέχει χρήσιμες πληροφορίες σε όλο το φάσμα του. Τα δημοσιευμένα δεδομένα, μέσω κατάλληλης επεξεργασίας, προσδίδουν προστιθέμενη αξία στα χέρια των ληπτών αποφάσεων, καθώς συμβάλλουν στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Σε διπλωματικό επίπεδο, οι πρεσβείες των χωρών δείχνουν ενδιαφέρον για τα σχόλια και τις αναρτήσεις των χρηστών, καθώς τους δίνεται η ευκαιρία να αναπροσαρμόσουν τη στρατηγική τους επικοινωνία γύρω από ζητήματα που άπτονται της Εξωτερικής Πολιτικής.

Στον αντίποδα, υφίστανται περιπτώσεις όπου η χρήση του Twitter δεν επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα για ένα κράτος. Ο πρόσφατα εκλεγείς Πρόεδρος των ΗΠΑ D. Trump δέχεται κριτική για τα σχόλιά του στο Twitter, καθώς στο σύνολό τους μάλλον βλάπτουν την αμερικανική ήπια ισχύ και δημιουργούν εμπόδια στις προσπάθειες των διπλωματών να προωθήσουν την πολιτιστική εικόνα και τις θέσεις της χώρας στο εξωτερικό (South, 2017).

4 Μεθοδολογία

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε περιέλαβε τη συλλογή και ανάλυση πρωτογενών δεδομένων κειμένου από το διαδίκτυο, και συγκεκριμένα τους αγγλόφωνους λογαριασμούς χρηστών στο Twitter. Έπειτα, η περιπτώσιολογική μελέτη περιέλαβε τη συγκριτική ανάλυση των φορέων Εξωτερικής Πολιτικής της Ρωσίας (Υπουργείο Εξωτερικών, Κρεμλίνο, επικεφαλής Κυβέρνησης και Προεδρία) με τους αντίστοιχους της Ε.Ε. στο πλαίσιο διερεύνησης του βαθμού άσκησης πολιτικών ήπιας ισχύος. Για να υλοποιηθεί αυτό απαιτήθηκε η ανάκτηση δεδομένων 31 λογαριασμών με μορφή αρχείου “.nvcx” και η εισαγωγή 87,146 tweets σε ειδικό εργαλείο ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων, από τα οποία εξήχθησαν χρήσιμα συμπεράσματα.

4.1 Εργαλεία συλλογής και ανάλυσης

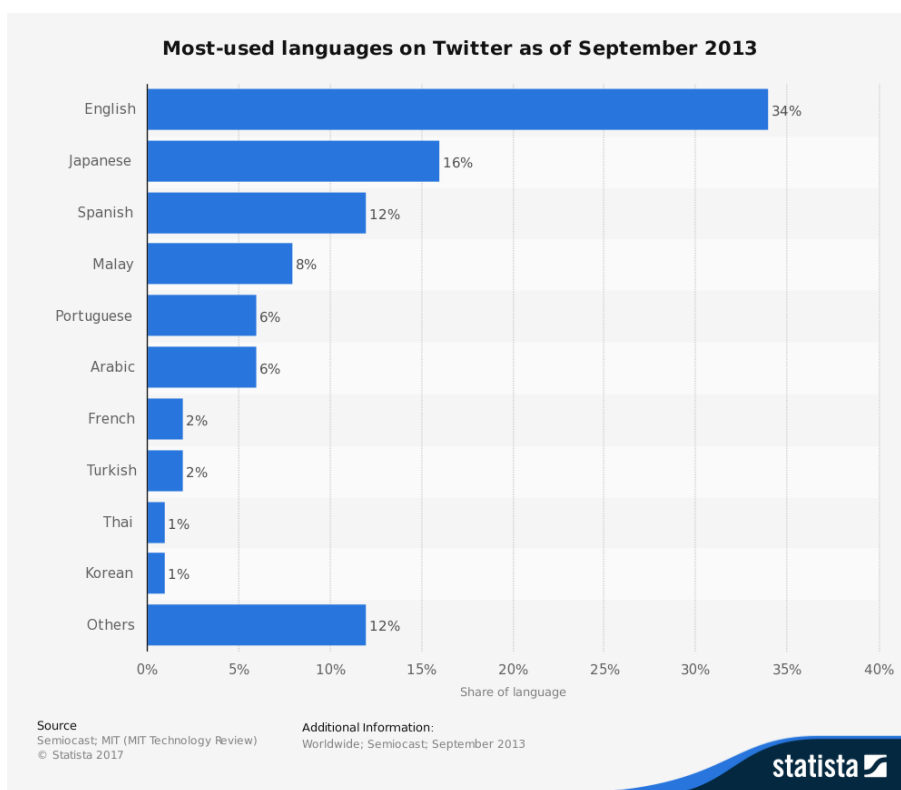
Στο πλαίσιο της μελέτης χρησιμοποιήθηκε το ειδικό λογισμικό ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων (Computer Aided Qualitative Data Analysis) «**NVivo 11 Pro**» της QSR International. Για τη συλλογή δεδομένων από το Twitter και τη μετέπειτα εισαγωγή τους στο NVivo 11 Pro χρησιμοποιήθηκε η επέκταση προγράμματος περιήγησης ιστού «**NCapture**». Το συγκεκριμένο λογισμικό χρησιμοποιείται για ποιοτική ανάλυση δεδομένων κειμένου, εικόνων, βίντεο, δεδομένων ΜΚΔ και επιλέχθηκε ως το καταλληλότερο, καθώς οι υψηλές αναλυτικές απαιτήσεις της έρευνας αφορούσαν σε Μεγάλα Δεδομένα με τη μορφή κειμένου. Επιπλέον, το περιβάλλον εργασίας εξυπηρετούσε περισσότερο τους σκοπούς της εν λόγω μελέτης, δεδομένου του περιορισμένου χρονικού πλαισίου για την εκπόνησή της. Σε σχέση με άλλα εργαλεία που εξειδικεύονται περισσότερο στην ποσοτική ανάλυση δεδομένων, αλλά απαιτούν μεγαλύτερο διάστημα εκμάθησης, όπως το KNIME, κρίθηκε ως πιο λειτουργικό και φιλικό για χρήστες που δεν είναι ιδιαίτερος εξοικειωμένοι με τον προγραμματισμό.

4.2 Επιλογή δεδομένων

Ως γλώσσα ανάλυσης των δεδομένων επιλέχθηκε η αγγλική, καθώς αποτελεί τη γλώσσα που χρησιμοποιείται συχνότερα στο Twitter (Εικόνα 4-1).

Η επιλογή των υπό ανάλυση λογαριασμών έγινε πρωτίστως βάσει των περισσότερο διασυνδεδεμένων φορέων που ασκούν ψηφιακή διπλωματία στο Twitter, όπως ΥΠΕΞ και όργανα Εξωτερικής Πολιτικής της Ε.Ε. (Εικόνα 4-2), καθώς και δημοφιλών ΜΜΕ της Ρωσίας και χωρών της Ε.Ε. Η επιλογή των ευρωπαϊκών ΜΜΕ πραγματοποιήθηκε βάσει του ρόλου που

διαδραματίζουν στις αποφάσεις της Ένωσης, σε πολιτικοοικονομικό κυρίως επίπεδο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Μ. Βρετανία (δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι αυτή τη στιγμή το Brexit) και το Βέλγιο (ως χώρα εγκατάστασης των ευρωπαϊκών δομών).

Εικόνα 4-1. Ποσοστό χρησιμοποιούμενων γλωσσών στο Twitter – Σεπτέμβριος 2013.
(Πηγή: MIT, 2013)⁴

Πιο συγκεκριμένα, συλλέχθηκαν δεδομένα από βρετανικά, γερμανικά, βέλγικα και εν γένει ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης. Αναφορικά με τα γαλλικά ΜΜΕ, παρά το γεγονός ότι το γαλλικό ΥΠΕΞ καταλαμβάνει την τελευταία συγκριτικά με τα υπόλοιπα θέση (Εικόνα 4-2), συγκαταλέγονται στα πιο δημοφιλή της Ευρώπης με τους λογαριασμούς τους στο Twitter να απαριθμούν εκατομμύρια «ακολούθους» (@france24: 2,87 εκ., @France24_en: 177 χιλ. και @AFP: 1,22 εκ.). Στην περιπτωσιολογική μελέτη, Ρωσία και Ε.Ε. φαίνεται να έχουν την υψηλότερη διασυνδεσιμότητα με τον μεγαλύτερο αριθμό κοινών λογαριασμών (Εικόνα 4-2), γεγονός που δείχνει την έντονη δραστηριοποίησή τους σε επίπεδο ψηφιακής διπλωματίας (Lüfkens, 2017).

⁴ Αναρτημένη στο statista.com, <https://www.statista.com/statistics/267129/most-used-languages-on-twitter/> (ανακτήθηκε στις 21/7/2017)

Εικόνα 4-2. Συνδεσιμότητα φορέων εξωτερικής πολιτικής με άλλα Υπουργεία Εξωτερικών και τους ηγέτες τους (πηγή: Twiplomacy Study, 2017)⁵

Βασικός παράγοντας για την απάντηση του ερευνητικού ερωτήματος είναι η ανάλυση των δεδομένων των λογαριασμών των ηγετών της Ρωσίας και της Ε.Ε., καθώς για την άσκηση πολιτικών ήπιας ισχύος χρησιμοποιούνται από τα κράτη και οι ίδιοι οι αρχηγοί τους ως «πρόσωπα-σύμβολα».

4.3 Ανάλυση και εμφάνιση αποτελεσμάτων

Η κύρια μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξαγωγή συμπερασμάτων ήταν η διερεύνηση της συχνότητας εμφάνισης λέξεων (word frequency) σε κάθε λογαριασμό. Τα υποκείμενα της έρευνας -αναρτήσεις λογαριασμών- εξετάστηκαν ατομικά και ομαδικά. Στη δεύτερη περίπτωση,

⁵ Αναρτημένη στο Twiplomacy.com <https://visual.ly/community/interactive-graphic/social-media/twiplomacy?view=true> (ανακτήθηκε στις 31/5/2017)

περιορίστηκε ο αριθμός των δεδομένων εκεί όπου τα αποτελέσματα της ανάλυσης υπήρξαν παρόμοια. Αναφορικά με τα κριτήρια ομαδοποίησης των αποτελεσμάτων ανά λογαριασμό, επιλέχθηκε η παρουσίαση των 1,000 συχνότερα εμφανιζόμενων λέξεων σε δύο επίπεδα, ως αυτούσιων και ως παράγωγων (exact/stemmed words). Σημειώνεται ότι από τα αποτελέσματα εξαιρέθηκαν -προς διευκόλυνση της ανάλυσης- σύνδεσμοι (π.χ. 'and', 'but', 'if') προσωπικές αντωνυμίες ('me', 'I', 'you' κλπ.), το πρωτόκολλο επικοινωνίας 'https' καθώς και λέξεις-φράσεις μικρότερες των τριών (3) γραμμάτων που δεν συνεισέφεραν ουσιαστικά στην ανάλυση κειμένου.

Για την απεικόνιση των επιμέρους αποτελεσμάτων επιλέχθηκαν τρία είδη παρουσίασης: η συνοπτική αναφορά εμφάνισης λέξεων (summary report), το σύννεφο λέξεων (word cloud) και ο χάρτης δέντρου (tree map). Το πρώτο είδος επιλέχθηκε περισσότερο για τη λεπτομερή αποτύπωση των αποτελεσμάτων, καθώς περιέχει ακριβή ποσοτικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, περιέχει τέσσερις στήλες με στοιχεία όπως: λέξη, μέγεθος λέξης (αριθμός γραμμάτων), συχνότητα εμφάνισης (πόσες φορές εμφανίζεται η λέξη στο δείγμα), σταθμισμένο ποσοστό (αντίστοιχο ποσοστό που σχετίζεται με τη συχνότητα εμφάνισης της λέξης), όμοιες/παραπλήσιες λέξεις (ίδια λέξη με προσθήκη των συμβόλων '@' ή '#' πριν από τη λέξη και παραπλήσιες μορφές-έννοιες της λέξης) που περιλήφθηκαν στην ανάλυση. Ορισμένες από τις συνοπτικές αναφορές παρατίθενται μόνο στο Παράρτημα σύμφωνα με τη μορφοποίηση του Πίνακα 4-1:

Πίνακας 4-1. Συνοπτική αναφορά συχνότητας εμφάνισης παράγωγων λέξεων

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
Αύξων αριθμός	Λέξη	Μέγεθος λέξης	Συχνότητα εμφάνισης	Σταθμισμένο Ποσοστό	Όμοιες/ Παραπλήσιες λέξεις

Για την κατανόηση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν κυρίως σύννεφα λέξεων (word clouds), λαμβάνοντας υπόψη και τα δύο κριτήρια εμφάνισης (ακριβείς και παράγωγες λέξεις). Στις εικόνες αυτές οι συχνότερα εμφανιζόμενες παρουσιάζονται με διαφορετικά χρώματα και μέγεθος, ανάλογα με τη συχνότητα τους. Όσο μεγαλύτερη η συχνότητα εμφάνισης, τόσο περισσότερο χώρο καταλαμβάνει η λέξη στο κεντρικό τμήμα της εικόνας. Το συγκεκριμένο είδος οπτικής παρουσίασης βοήθησε στον εντοπισμό των κυρίαρχων λέξεων-όρων ανά λογαριασμό, διευκολύνοντας παράλληλα τη συγκριτική μελέτη των αποτελεσμάτων και την τελική ερμηνεία τους.

Για την περαιτέρω κατανόηση τους χρησιμοποιήθηκαν οι χάρτες δέντρου (tree maps), στους οποίους οι λέξεις εμφανίζονται μέσα σε ορθογώνια παραλληλόγραμμα βάσει της συχνότητας εμφάνισής τους. Το μέγεθος των ορθογώνιων καθορίζει αναλόγως τη συχνότητα εμφάνισης κάθε λέξης από τα αριστερά προς τα δεξιά. Η μορφή αυτή της παρουσίασης διευκολύνει την

κατανόηση του «χώρου» που καταλαμβάνει μια λέξη μέσα στο κείμενο και συνεπώς συμβάλλει στην οπτική αποτύπωση των εννοιών του.

4.4 Στρατηγικές ανάλυσης

Κατανοώντας την πολυπλοκότητα της ποιοτικής ανάλυσης Μεγάλων Δεδομένων, και με απώτερο σκοπό την απάντηση του κεντρικού ερευνητικού ερωτήματος, σύμφωνα με τους Miles και Haberman (1994) και Silverman (2000), ακολουθήθηκαν οι διαδικασίες του περιορισμού των δεδομένων, της παρουσίασης του τελικού ελέγχου και της απόδοσης νοήματος σε αυτά (Ιωσηφίδης και Σπυριδάκης, 2006). Από τις αναλυτικές στρατηγικές που περιγράφονται, χρησιμοποιήθηκαν οι εξής δύο:

- **Προσδιορισμός προτύπων και τάσεων**, για τον προσδιορισμό των σχέσεων ανάμεσα στα δεδομένα, στο πλαίσιο της διερεύνησης του περιεχομένου των πολιτικών ήπιας ισχύος στο Twitter
- **Εύρεση αντιθέσεων και συγκρίσεις**, για τις οποίες προσδιορίστηκαν οι αιτίες των ομοιοτήτων και των διαφορών ανάμεσα στα δεδομένα.

Από το σύνολο των δεδομένων που συλλέχθηκαν, σταχυολογήθηκε και παρουσιάστηκε το υλικό εκείνο που πληρούσε τις προϋποθέσεις της ανάλυσης. Συγκεκριμένα, επιλέχθηκε η τελική παρουσίαση (σε σύννεφα λέξεων και χάρτες δέντρου) των 101 συχνότερα εμφανιζόμενων λέξεων ανά λογαριασμό. Από αυτές χρησιμοποιήθηκαν εκ νέου οι αντιπροσωπευτικότερες για την ερμηνεία των πολιτικών ήπιας ισχύος που χρησιμοποιεί η Ρωσία και η Ε.Ε., ως σημαντικότεροι δρώντες στο πλαίσιο της ψηφιακής διπλωματίας.

4.5 Ερευνητικοί περιορισμοί

Κατά την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, ορισμένοι περιορισμοί συνετέλεσαν σε μεγάλο βαθμό στην τελική διαμόρφωση των αποτελεσμάτων της ανάλυσης και αφορούσαν σε τρεις παράγοντες:

- Στην επιλογή της γλώσσας ανάλυσης των δεδομένων κειμένου
- Στον αριθμό των αναρτήσεων από το Twitter (tweets)
- Στη διαφορετική χρονική περίοδο προέλευσης των δεδομένων.

Οι περιορισμένες δυνατότητες που παρέχονται σε μεμονωμένους χρήστες (individual users) για την ανάκτηση δεδομένων λογαριασμών του Twitter, προσδιορίζονται από την πολιτική αδειοδότησης του συγκεκριμένου ΜΚΔ και επιτρέπουν την ανάκτηση περίπου 3,000 tweets (περιλαμβανομένων και των retweets) ανά λογαριασμό. Ο τελευταίος παράγοντας εξαρτάται από τον δεύτερο, καθώς ο αριθμός των tweets σε έναν λογαριασμό αποτελεί συνάρτηση της συχνότητας των αναρτήσεων, η οποία τελικώς καθορίζει την περίοδο που επικαλύπτουν τα ανακτηθέντα δεδομένα. Λογαριασμοί που είναι ιδιαιτέρως «δραστήριοι» και πραγματοποιούν συχνά δημοσιεύσεις, περιορίζουν το χρονικό βάθος των δεδομένων. Συνεπεία τούτων, η μελέτη

μπορεί να θεωρηθεί -εκτός από περιπτωσιολογική- και δειγματοληπτική, καθώς στη συντριπτική πλειονότητά τους οι αναλυθέντες λογαριασμοί περιλάμβαναν περισσότερα των 3,000 tweets κατά την περίοδο της έρευνας.

Εκτός από μικρής έκτασης κείμενα, στο Twitter αναρτώνται δεδομένα με τη μορφή εικόνων, βίντεο, «εικονιδίων διάθεσης» (emoticons) και υπερσυνδέσεων (hyperlinks). Στην ανάλυση χρησιμοποιήθηκε ως πρωτογενές υλικό μόνο τα δεδομένα κειμένου, στα οποία περιλαμβάνονται και οι ετικέτες επεξηγηματικού χαρακτήρα που ενδεχομένως περιγράφουν λεκτικά τις εικόνες ή τα βίντεο που δεν αναλυθήκαν.

Ένας σημαντικός περιορισμός, η απουσία του οποίου θα ενίσχυε τα συμπεράσματα της ανάλυσης, είναι η μη ύπαρξη λογαριασμού στην αγγλική γλώσσα του Υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας Sergey Lavrov. Καθώς είναι ένας εκ των επικεφαλής φορέων άσκησης Εξωτερικής Πολιτικής της Ρωσίας, και σε συνδυασμό με την ύπαρξη αντίστοιχων δεδομένων από πλευράς Ε.Ε., όπως ο λογαριασμός της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (EYED) - European External Action Service (EEAS), η συνεισφορά των εν λόγω δεδομένων στην ανάλυση θα ήταν σημαντική.

5 Περιπτωσιολογική μελέτη: Ρωσία – Ε.Ε.

Οι σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και Ε.Ε. παρουσιάζουν διαχρονικά ιδιαίτερο ενδιαφέρον, λόγω της πολυπλοκότητας και της περιοδικής κλιμάκωσης που τις χαρακτηρίζουν από την κατάρρευση της ΕΣΣΔ μέχρι σήμερα. Οι προσπάθειες για εύρεση κοινού πεδίου αναφοράς και η υψηλή διασυνδεσιμότητα των φορέων εξωτερικής πολιτικής, αποδεικνύουν έμπρακτα την ύπαρξη διαλόγου σε διπλωματικό τουλάχιστον επίπεδο (Εικόνα 4-2). Παρ' όλα αυτά, η διεύρυνση της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ με την ένταξη χωρών της Ανατολικής Ευρώπης -πρώην μελών της ΕΣΣΔ- αλλά και η υποψία για εμπλοκή της Δύσης στις «έγχρωμες επαναστάσεις» (colored revolutions) στην Ουκρανία και τη Γεωργία, έχουν αποτελέσει πρόσκομμα στις όποιες προσπάθειες σύναψης καλού κλίματος συνεργασίας. Η σχέση των δύο αυτών δρώντων, παρέχει ένα επαρκές πλαίσιο για διερεύνηση των πολιτικών ήπιας ισχύος και δη αυτών που ασκούνται μέσω της ψηφιακής διπλωματίας. Άλλωστε και ο ίδιος ο Ρώσος Πρόεδρος κατατάσσει την ψηφιακή διπλωματία ανάμεσα στα πιο αποτελεσματικά εργαλεία Εξωτερικής Πολιτικής (Trenin, 2005; Adesina and Summers, 2017).

5.1 Φορείς Εξωτερικής Πολιτικής στο Twitter

Από τους λογαριασμούς που διατηρούν στο **Twitter** φορείς και όργανα Εξωτερικής Πολιτικής όπως το ρωσικό ΥΠΕΞ και η ΕΥΕΔ, εξήχθησαν ορισμένα συμπεράσματα που αφορούν στην εκατέρωθεν άσκηση πολιτικών ήπιας ισχύος μέσω του Twitter στο πλαίσιο εφαρμογής ψηφιακής διπλωματίας.

Επιπλέον, στην ανάλυση συμπεριλήφθηκαν οι λογαριασμοί των επικεφαλής των φορέων διπλωματίας και κυβερνητικής πολιτικής, όπως η Προεδρική Διοίκηση, το Κρεμλίνο, ο Ρώσος Πρόεδρος και ο Πρωθυπουργός, οι ανώτατοι και ανώτεροι αξιωματούχοι της Ε.Ε. και οι επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας.

Ειδικότερα, κατά την ανάλυση κειμένου διερευνήθηκε η συχνότητα εμφάνισης λέξεων στους λογαριασμούς αυτούς με κριτήριο είτε την εμφάνιση της λέξης αυτής καθαυτής είτε παραγώγων της.

5.1.1 Ρωσία

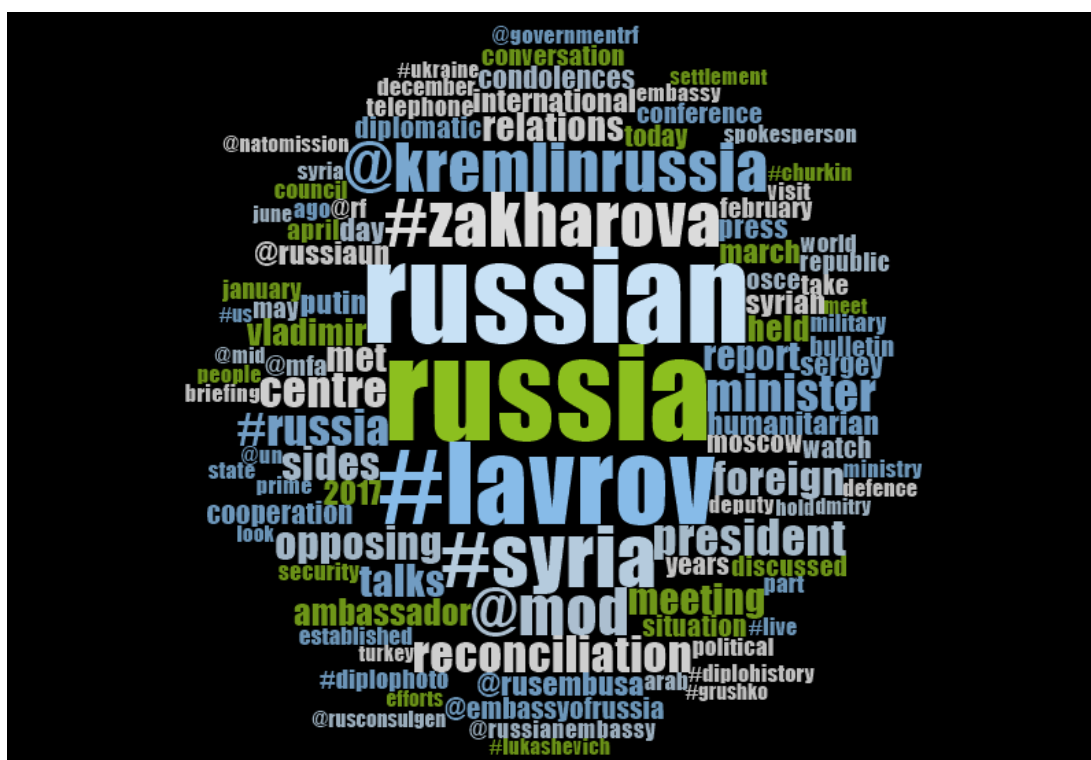
Ακολούθως παρουσιάζονται οι σχετικοί με τη Ρωσία λογαριασμοί, ο ακριβής αριθμός των tweets που ανακτήθηκαν (από το σύνολο των 15,417), η αντίστοιχη χρονική περίοδος της πρώτης και

της τελευταίας ανάρτησης που αναλύθηκε, καθώς και το σύνολο των ημερών της περιόδου αυτής:

Πίνακας 5-1. Λογαριασμοί Ρώσων ηγετών και φορέων εξωτερικής πολιτικής

Λογαριασμοί	Περίοδος Αναρτήσεων		Σύνολο ημερών	Tweets
Ρωσικό ΥΠΕΞ (@mfa_russia)	22/11/2016	29/7/2017	249	3,010
Προεδρική Διοίκηση (@KremlinRussia_E)	20/9/2013	30/7/2017	1,409	3,250
Γραφείο Τύπου Κρεμλίνου (@Kremlin_E)	4/12/2014	30/7/2017	969	3,230
Ρωσική Κυβέρνηση (@GovernmentRF)	3/6/2014	8/8/2017	1,162	3,218
Ρώσος Πρόεδρος (@PutinRF_Eng)	8/11/2012	26/7/2017	1,721	1,586
Ρώσος Πρωθυπουργός (@MedvedevRussiaE)	23/6/2010	30/7/2017	2,594	1,123

Ο λογαριασμός του ρωσικού ΥΠΕΞ (@mfa_russia) με ικανοποιητική δραστηριότητα από τη δημιουργία του τον Φεβρουάριο του 2011 έως σήμερα (29.9 χιλ. tweets), εξήγαγε τα παρακάτω αποτελέσματα, όπως εμφανίζονται στις Εικόνες 5-1, 5-2, 5-3 και 5-4:

Εικόνα 5-1. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) ρωσικού ΥΠΕΞ (@mfa_russia) – ακριβείς λέξεις (exact words)

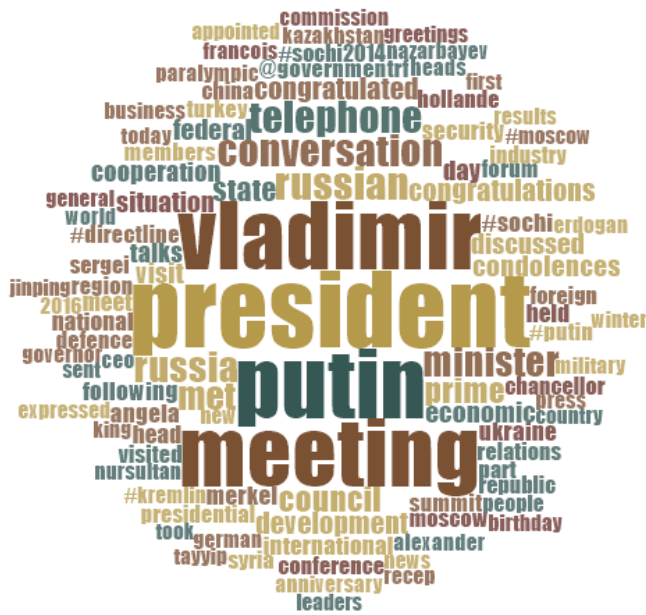
russia	lavrov	@kremlin	meeting	opposing	relations	osce	human	day	visit	taking	situat	@em	watch	living	today
				talks	ambas	moscov	interna	@ruse	april	februar	repub	teleph	#dipl	@rf	janua
		mod	reconcil						confere	polit	ago	peop	parab	contemb	cour
	syria			foreign	met	held	years	@russ			estab	brief	ukra	men	missope
russians		ministers	centre			discuss	mfa	coope		states	@ur	secur	milita	depu	work
				diplomats	putin				bullet	@ru		world	dece	prim	deven
	#zakharova					syrians	condo	press				may	chur	turke	hold
		president	sides	report	vladimi	2017	march	serge	conven	mid		part	minis	spok	defe
															issu

Εικόνα 5-4. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) ρωσικού ΥΠΕΞ (@mfa_russia) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

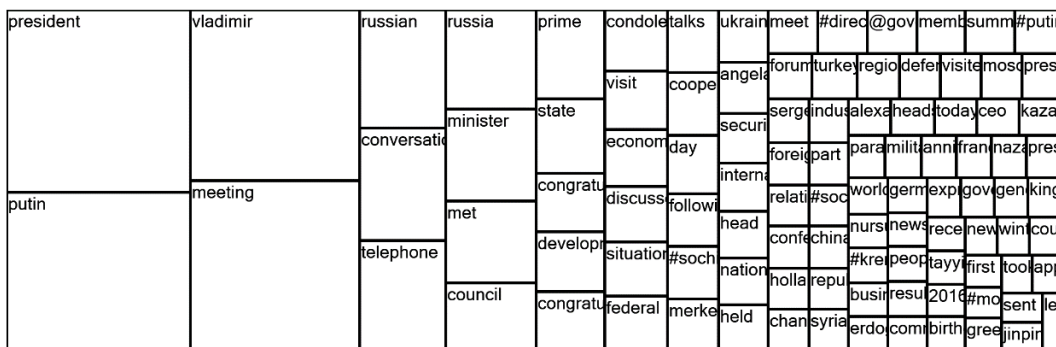
Από τα αποτελέσματα συνάγεται ότι οι επικρατέστερες έννοιες είναι οι πολίτες και το κράτος της Ρωσίας (**‘russia’**, **‘russians’**), ενώ σημαντική θέση καταλαμβάνουν το Κρεμλίνο, ο Ρώσος Υπουργός Εξωτερικών S. Lavrov και η επικεφαλής του Γραφείου Τύπου του ΥΠΕΞ Maria Zakharova. Σε υψηλή θέση εμφανίζονται επίσης το Υπουργείο Άμυνας της χώρας και η Συρία. Πέραν της φυσιολογικής και αναμενόμενης συχνής εμφάνισης των προσώπων-φορέων της ρωσικής διπλωματίας (S. Lavrov - M. Zakharova), επιβεβαιώνεται περαιτέρω η εθνοκεντρική προσέγγιση της ρωσικής Εξωτερικής Πολιτικής και στο Twitter, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκονται οι πολίτες και το κράτος. Οι όροι αυτοί συναντώνται επίσης και στα αποτελέσματα της ανάλυσης του επίσημου λογαριασμού της κυβέρνησης (@GovernmentRF), όπου στις πρώτες θέσεις περιλαμβάνεται και το όνομα του Ρώσου Πρωθυπουργού Dmitry Medvedev. Η εμφάνιση των όρων αυτών και στον λογαριασμό της ρωσικής κυβέρνησης είναι ενδεικτική μιας εθνοκεντρικής προσέγγισης όχι μόνο στις εξωτερικές υποθέσεις (ΥΠΕΞ) αλλά και στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας που άπτονται της κυβερνητικής πολιτικής (οικονομία, εργασία, οικογένεια κ.α.). Όπως άλλωστε επισημαίνεται και στο *‘Russia’s Foreign Policy: Change and Continuity in National Identity’* (Tsygankov, 2016:251), η νέα πολιτική αξιών της Ρωσίας επικεντρώνεται στη δημιουργία μιας *«εθνοκεντρικής συνοχής» (state-centered national unity)*.

Στον λογαριασμό του ρωσικού ΥΠΕΞ αξιοσημείωτη είναι η εμφάνιση του Υπουργείου Άμυνας (**‘mod’**), γεγονός που καταδεικνύει κάποιας μορφής σύνδεση Εξωτερικής και Αμυντικής Πολιτικής της Ρωσίας. Παράλληλα, η εμφάνιση του λογαριασμού του Κρεμλίνου (@kremlinrussia) και της λέξης **‘president’** κρίνεται μάλλον δικαιολογημένη εκ του γεγονότος ότι το σύνολο των εξουσιών στη χώρα πηγάζει από την ίδια την Προεδρία (Sakwa, 2008:883). Το τελευταίο επιβεβαιώνεται και από τα αποτελέσματα ανάλυσης του λογαριασμού της Προεδρικής Διοίκησης (@KremlinRussia_E) στις Εικόνες 5-5, 5-6, 5-7 και 5-8, όπου οι επικρατέστεροι όροι είναι οι **‘president’**, **‘putin’**, **‘vladimir’**. Αυτό με τη σειρά του καταδεικνύει ένα αμιγώς προσωποπαγές, *‘top-down’* σύστημα που εκπορεύεται από τον Ρώσο Πρόεδρο (Forsberg and Pursiainen, 2017:235) και ενισχύεται με την προβολή της δημόσιας εικόνας και των έντονων δραστηριοτήτων του, από ρωσικά κυρίως ΜΜΕ, υπό τον έλεγχο των *‘image-makers’* του Κρεμλίνου (Sperling, 2016:15). Αντίστοιχα με της προηγούμενης

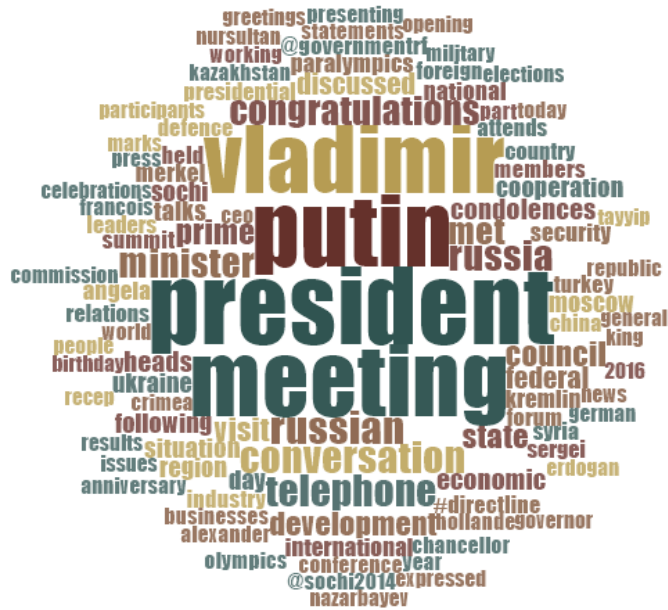
ανάλυσης συμπεράσματα εξάγονται και από τον λογαριασμό του Γραφείου Τύπου του Κρεμλίνου (@Kremlin_E), με τις περισσότερες αναφορές να γίνονται στο πρόσωπο και στον θεσμό του Ρώσου Προέδρου.

Εικόνα 5-5. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Προεδρικής Διοίκησης (@KremlinRussia_E) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-6. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Προεδρικής Διοίκησης (@KremlinRussia_E) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-7. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Προεδρικής Διοίκησης (@KremlinRussia_E) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Εικόνα 5-8. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Προεδρικής Διοίκησης (@KremlinRussia_E) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

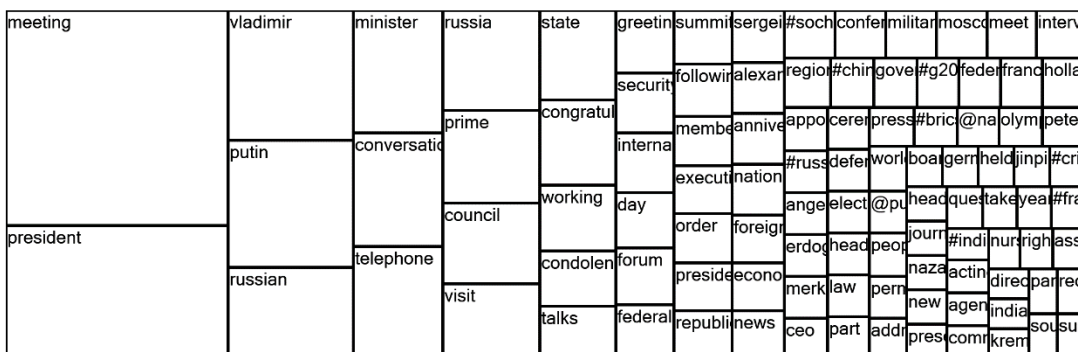
Σε ό,τι αφορά τον αγγλόφωνο λογαριασμό του Ρώσου Προέδρου (Εικόνες 5-9 έως 5-12), καταγράφεται μία αναμενόμενη προβολή της ρωσικής ταυτότητας μέσω της συχνής αναφοράς των λέξεων ‘**russia**’ και ‘**russian**’. Στο πλαίσιο εφαρμογής πολιτικής ήπιας ισχύος, αυτό που αποτυπώνεται στη συνείδηση των ρωσικών και μη, ακροατηρίων είναι ένας σαφής διαχωρισμός με κριτήριο τη ρωσική ταυτότητα που αναπόφευκτα οδηγεί σε μια διαφοροποίηση τύπου «*εμείς και οι άλλοι*», ήτοι η Ρωσία και η Δύση. Στο “Millennium Manifesto” του V. Putin (2000) δόθηκε έμφαση σε μία διαδικασία εκσυγχρονισμού η οποία αντλεί την έμπνευσή της από τη χλιετή ρωσική παράδοση. Αυτό συνιστά τον αποκαλούμενο «*ρωσικό μετριοπαθή συντηρητισμό*» (*Russian moderate conservatism*), στο επίκεντρο του οποίου βρίσκεται η προάσπιση της

παράδοσης και η οργάνωση της κοινωνίας με σαφή διαχωρισμό από το δυτικό μοντέλο (March, 2012:405).

Οι υπόλοιπες αναφορές αφορούν στις ατομικές δραστηριότητες του Προέδρου στο πλαίσιο των καθηκόντων του ('meetings', 'conversation', 'telephone'). Η πολύ συχνή αναφορά της λέξης 'meeting' δικαιολογείται από τη δραστήρια φύση του Ρώσου Προέδρου, ο οποίος μονοπωλεί μεγάλο μέρος των συναντήσεων της ρωσικής ηγεσίας εντός και εκτός χώρας και ο ίδιος προβάλλει στην κοινή γνώμη. Εν προκειμένω, το Twitter χρησιμοποιείται ως εργαλείο αποτύπωσης στο ευρύτερο κοινό της εικόνας ενός Προέδρου με διαρκή παρουσία στην καθημερινή ζωή της Ρωσίας και στα διεθνή δρώμενα (Tempest, 2016:116). Ως εκ τούτου, χρησιμοποιείται ως μέσο άσκησης πολιτικής ήπιας ισχύος, έναντι τόσο εσωτερικών ακροατηρίων όσο και διεθνών.

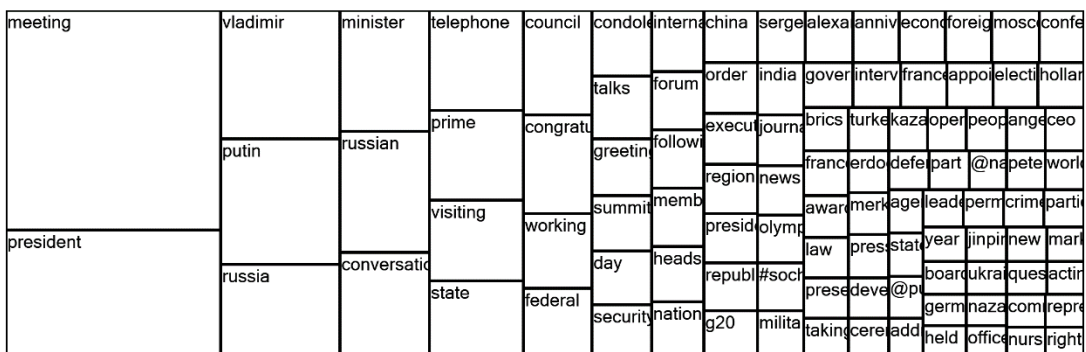
Εικόνα 5-9. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Ρώσου Προέδρου (@PutinRF_Eng) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-10. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Ρώσου Προέδρου (@PutinRF_Eng) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-11. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Ρώσου Προέδρου (@PutinRF_Eng) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

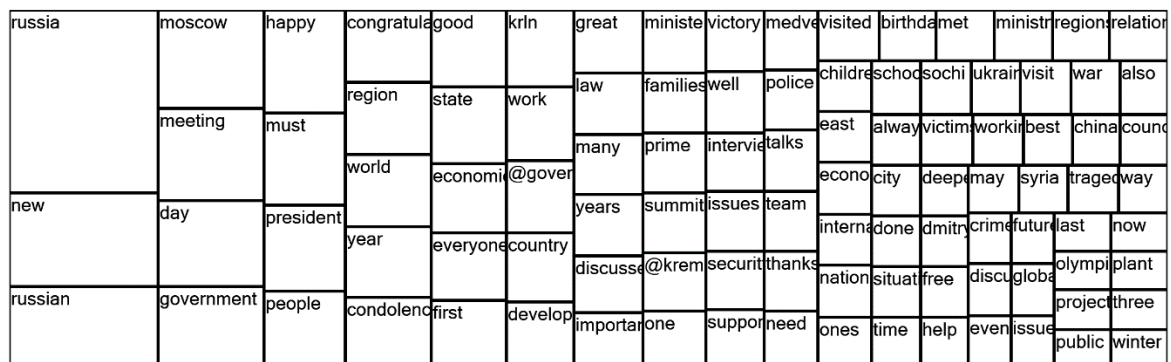
Εικόνα 5-12. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Ρώσου Προέδρου (@PutinRF_Eng) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Τέλος, η ανάλυση του αγγλόφωνου λογαριασμού του Ρώσου Πρωθυπουργού D. Medvedev (@MedvedevRussiaE) ανέδειξε ορισμένες διαφοροποιήσεις από εκείνους της ρωσικής Προεδρίας, με επικρατέστερη την εμφάνιση των λέξεων ‘russia’, ‘new’, ‘russian’ και ‘moscow’ (Εικόνες 5-13 έως 5-16). Η εμφάνιση των λέξεων ‘russia’ και ‘russian’ είναι το μόνο κοινό στοιχείο μεταξύ των αποτελεσμάτων της ρωσικής ηγεσίας, ενώ η εμφάνιση όρων που έχουν άμεση σχέση με το πρόσωπο του Ρώσου Πρωθυπουργού όπως, ‘prime’, ‘minister’, ‘dmirty’ και ‘medvedev’ εμφανίζονται σε πολύ μικρότερο ποσοστό σε σχέση με τους αντίστοιχους του Ρώσου Προέδρου V. Putin. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την εμφάνιση στον λογαριασμό του ρωσικού ΥΠΕΞ των όρων ‘russia’ και ‘russian’, καταδεικνύει μια κοινή εθνοκεντρική πολιτική που ακολουθούν η ρωσική διπλωματία και ο Ρώσος Πρωθυπουργός. Η λέξη ‘new’ επικεντρώνεται περισσότερο στην προβολή ζητημάτων που επιχειρεί να προβάλει η ρωσική

Κυβέρνηση και άπτονται της εφαρμογής ανανεωτικών πολιτικών στους τομείς της οικονομίας, της βιομηχανίας, του αθλητισμού, της παιδείας και της δικαιοσύνης, ενώ η συχνή εμφάνιση της λέξης ‘moscow’ σχετίζεται με την προβολή της πρωτεύουσας της Ρωσίας, με την ανάδειξη γεγονότων που αφορούν σε διπλωματικές επαφές της πολιτικής ηγεσίας εντός της χώρας και σε λοιπά ζητήματα της καθημερινότητας που λαμβάνουν χώρα κυρίως εντός της Μόσχας. Επιπλέον, με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης του ρωσικού ΥΠΕΞ αναδεικνύονται κοινά στοιχεία μεταξύ του ιδίου (@mfa_russia), του λογαριασμού της ρωσικής Κυβέρνησης (@GovernmentRF) και του D. Medvedev (@MedvedevRussiaE) και αφορούν κυρίως στην ανάδειξη του κράτους και της ρωσικής ταυτότητας. Αξιοσημείωτη είναι η λιγότερο συχνή εμφάνιση των όρων που συνδέονται απευθείας με τον Ρώσο Πρωθυπουργό, εν αντιθέσει με τον λογαριασμό του Ρώσου Προέδρου όπου κυριαρχούν στοιχεία ανάδειξης του ιδίου ως προσωπικότητα.

Εικόνα 5-13. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Ρώσου Πρωθυπουργού (@MedvedevRussiaE) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-14. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Ρώσου Πρωθυπουργού (@MedvedevRussiaE) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-15. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Ρώσου Πρωθυπουργού (@MedvedevRussiaE) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

russia	moscow	day	working	states	good	econon	law	families	crime	summit	victory	wishes	@krem	team	well
	region	discussed	must	people	world	everyo	@gover	great	school	police	interes	city	help	econ	wars
new	meeting	governme	president	issues	condole	first	thanks	living	evenin	relatio	met	child	alwa	done	open
russian	year	happy	developm	one	importan	talks	support	medved	prime	ukrain	game	start	com	make	way

Εικόνα 5-16. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Ρώσου Πρωθυπουργού (@MedvedevRussiaE) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

5.1.2 Ευρωπαϊκή Ένωση

Παρακάτω παρουσιάζονται οι σχετικοί με την Ε.Ε. λογαριασμοί, ο ακριβής αριθμός των tweets που ανακτήθηκαν (από το σύνολο των 16,948), η αντίστοιχη χρονική περίοδος της πρώτης και της τελευταίας ανάρτησης που αναλύθηκε, καθώς και το σύνολο των ημερών της περιόδου αυτής:

Πίνακας 5-2. Λογαριασμοί ηγετών Ε.Ε. και φορέων εξωτερικής πολιτικής

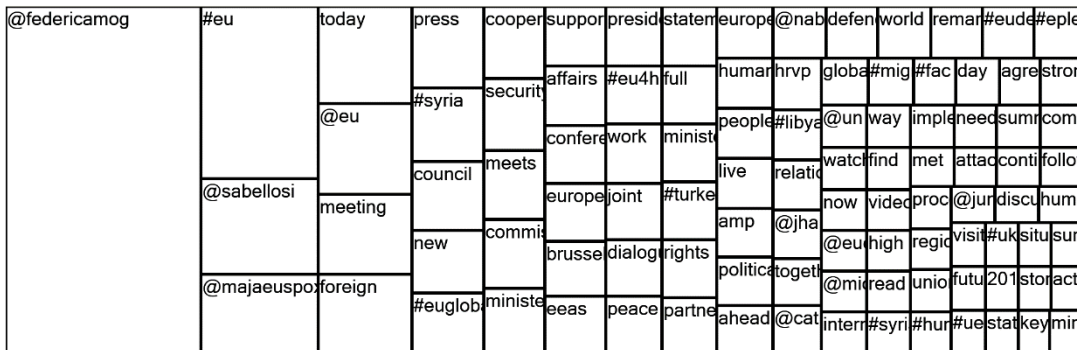
Λογαριασμοί	Περίοδος Αναρτήσεων		Σύνολο Ημερών	Tweets
Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (@eu_eeas)	17/6/2016	2/8/2017	411	2,964
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (@EUCouncil)	17/1/2013	1/8/2017	1,657	2,971
Γραφείο Τύπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@EUCouncilPress)	16/12/2015	1/8/2017	594	3,167
Πρόεδρος Ευρωπαϊκής Επιτροπής (@JunckerEU)	11/1/2014	31/7/2017	1,297	1,531
Πρόεδρος Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@eucopresident)	28/6/2013	30/7/2017	1,493	3,188
Ύπατη Εκπρόσωπος της Ε.Ε. για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (@FedericaMog)	19/1/2014	1/8/2017	1,290	3,127

Ο λογαριασμός της ΕΥΕΔ σύμφωνα με τις Εικόνες 5-17, 5-18, 5-19 και 5-20 παρουσιάζει έντονη δραστηριότητα στο Twitter. Είναι ιδιαίτερα προσωποπαγής, καθώς εμφανίζει ως επί το πλείστον το όνομα της Ύπατης Εκπροσώπου Federica Mogherini, με αναφορές σε συναντήσεις και δηλώσεις της ίδιας και των δύο στενών συνεργατιδών της, Sabrina Bellosi (@sabellosi), Συμβούλου Στρατηγικής Επικοινωνίας και Maja Kocijancic (@MajaEUsproh), Εκπροσώπου Τύπου Εξωτερικών Σχέσεων και Πολιτικής Ασφάλειας. Η αμέσως επόμενη -αλλά με διαφορά από την πρώτη- επικρατέστερη αναφορά είναι εκείνη της ‘eu’, αποτέλεσμα που κρίνεται αναμενόμενο. Επί τη βάση των αποτελεσμάτων, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο συγκεκριμένος λογαριασμός προσιδιάζει περισσότερο σε προσωπικό λογαριασμό της F. Mogherini παρά σε λογαριασμό συλλογικού οργάνου της Ε.Ε. Αυτό άλλωστε αποτυπώνεται και στα αποτελέσματα της ανάλυσης του προσωπικού της λογαριασμού (@FedericaMog), ο οποίος παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με εκείνον της ΕΥΕΔ (@eu_eeas).

Εν γένει η έντονη δραστηριότητα του λογαριασμού της ΕΥΕΔ (@eu_eeas) υποδηλώνει έναν ιδιαίτερα ενεργό και αποδοτικό θεσμό και επικοινωνιακά συμβάλλει στη βελτιστοποίηση της εικόνας του στην κοινή γνώμη. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε έναν οργανισμό όπως η Ε.Ε., όπου φυσιολογικά, ένα μεγάλο πλήθος επιμέρους οργάνων και θεσμών με διαφορετικούς ρόλους και καθήκοντα, ανταγωνίζονται μεταξύ τους.

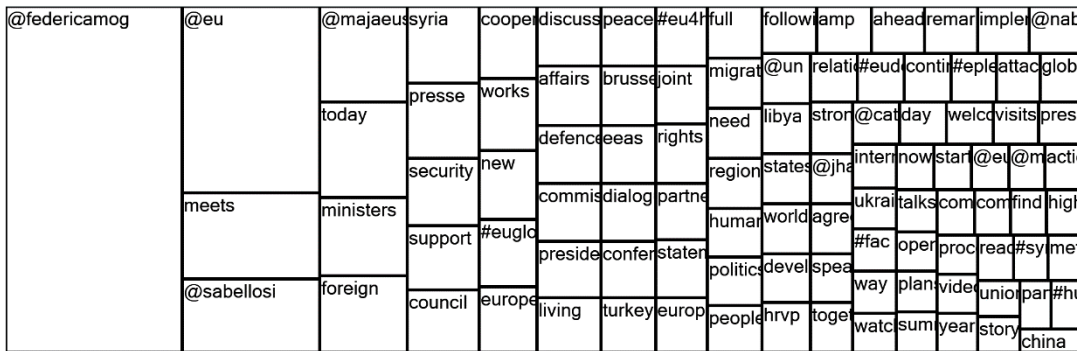
Εικόνα 5-17. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) EYEA (@eu_eas) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-18. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) EYEA (@eu_eas) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-19. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) EYEA (@eu_eas) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Εικόνα 5-20. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) EYED (@eu_eas) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

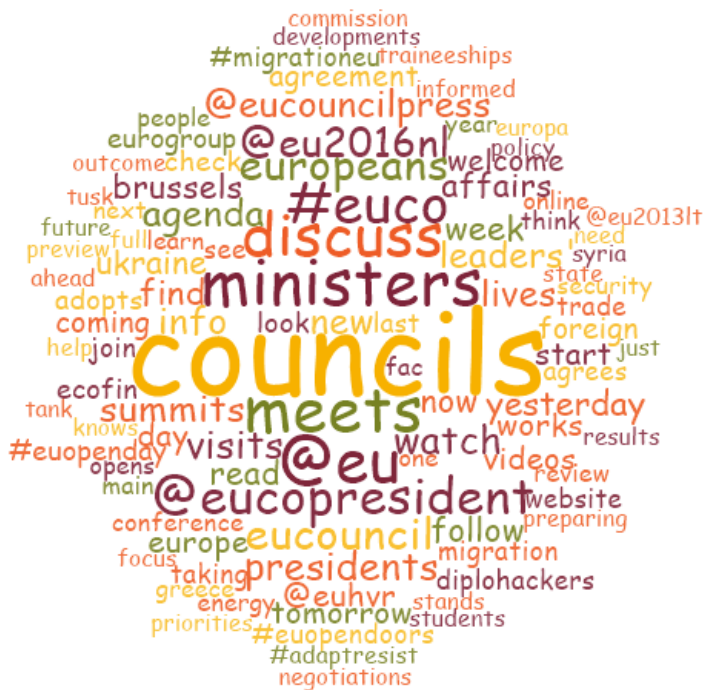
Σχετικά με τους λογαριασμούς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@EUCouncil) και του Γραφείου Τύπου του (@EUCouncilPress), διαπιστώθηκαν παρόμοια αποτελέσματα κατά την ανάλυση συχνότητας εμφάνισης λέξεων στις αντίστοιχες αναρτήσεις. Ειδικότερα, στις Εικόνες 5-21, 5-22, 5-23 και 5-24 εμφανίζονται οι επικρατέστεροι όροι του λογαριασμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου: ‘council’, ‘ministers’, ‘europresident’ και ‘eu’. Η συχνή εμφάνιση του όρου ‘council’ κρίνεται ως φυσιολογική, όπως και του όρου ‘ministers’ η οποία δικαιολογείται εκ της θεσμικής λειτουργίας του Συμβουλίου με τη συμμετοχή των Υπουργών των κρατών-μελών της Ε.Ε.

Εικόνα 5-21. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@EUCouncil) – ακριβείς λέξεις (exact words)

council	#euco	#eu	agenda	summit	live	discuss	video	day	agree	#ecofin	see	last	website	work	join		
				discuss	yesterday	read	meet	foreign	come	presid	think	#dipl	online	peopl	full	learn	
		europa	info							next	one	welco	ahead	know	#gree	#syria	
	@eucopres			leaders	now	@eu	#ukrain			confer	outco	previe	just	#eu2	europa	tusk	
	@eucounci	@eucou						visit	#euope			result	2014	tank	good	rules	situa
			@eu2016	week	@euhvr	europa		check	#eurog			stude	also	take	ecogen	prog	
ministers	meeting	watch	new	find	affairs	tomorro	brusse	follow	#migra	review	agree	future	secu	concl	stand	visits	

Εικόνα 5-22. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@EUCouncil) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-23. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@EUCouncil) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

#withjuncker	commission	#ep2014	#mitjunck	les	wir	@mina	für	ist	@eur	den	new	stater	congr	#eucdsuppl		
				today	europa	andreev	#tvdu	need	#refug	press	just	dans	solid	sumtomo	@na	
	@eu	#eppdublin	der	und	des	#wahl	congre	nicht	#epp	von	@pp	camp	deba	great	#euc	auf
@junckereu			die	#eu	ich	mit	que	l'euro	@euc	#gree	das	candi	meet	want	#eur	#ukr
	@epp	europe	president	europ	pour	@eppdu	nous	next	sur	avec	time	htt	live	work	coun	day
									union	ein	toget	progr	read	first	wird	#sou
									est	good	work	forwa	werd	qui	days	news

Εικόνα 5-26. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Προέδρου Ευρωπαϊκής Επιτροπής (@JunckerEU) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-27. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Προέδρου Ευρωπαϊκής Επιτροπής (@JunckerEU) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

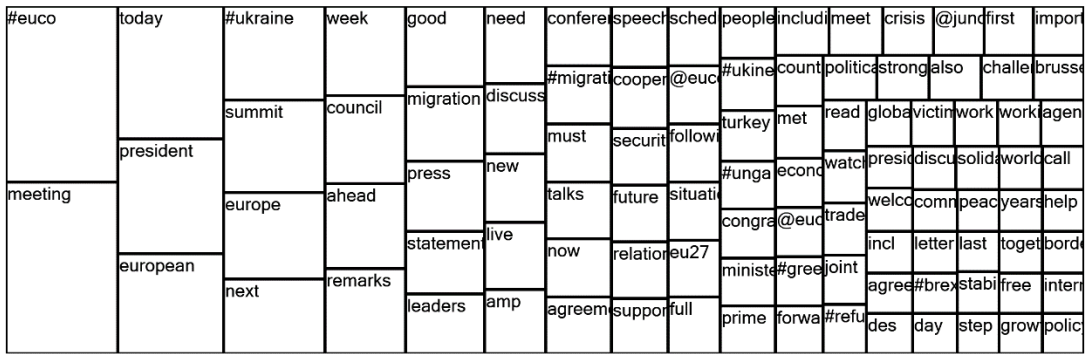
#withjuncker	epp	europe	#mitjunck	today	need	workin	que	nicht	suppor	@eur	den	new	meetir	congr		
			der	und	mit	ein	nous	solidar	vote	start	union	junck	@euc	candiest		
@junckereu	commission	#ep2014	die	wir	pour	pas	days	ist	#euc	ppe	just	thank	avec	follow	look	
					@mina	für	grec	l'euro	camp	sur	state	paris	sumnt	toget	tomo	
@eu	@eppdublin	president	les	des	andreev	#tvdu	people	next	times	goods	years	@g7	stand	discu	eudet	
			europäische	europ	ich	#wahl	congre	electio	statem	press	counti	great	prepa	mem	franc	live

Εικόνα 5-28. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Προέδρου Ευρωπαϊκής Επιτροπής (@JunckerEU) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Σε σχέση με τον λογαριασμό του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου D. Tusk (@eucopresident), οι Εικόνες 5-29, 5-30, 5-31 και 5-32 παρουσιάζουν τις επικρατέστερες λέξεις που συναντώνται, όπως ‘meeting’, ‘euco’, ‘president’ και ‘european’. Από το αποτέλεσμα συνάγεται ότι ο D. Tusk είναι ένας δραστήριος πολιτικός, ο οποίος φαίνεται να προτιμά ως μέσο επικοινωνιακής πολιτικής το Twitter. Αξιοσημείωτη είναι η πολύ συχνή αναφορά της λέξης ‘ukraine’, η οποία, πέραν της υπαρκτής συνεργασίας της Ε.Ε. με τη χώρα, αναμφισβήτητα συνδέεται και με την πολωνική καταγωγή του Προέδρου D. Tusk και την «ατζέντα» της χώρας του, στην οποία η Ουκρανία καταλαμβάνει πολύ σημαντική θέση, ήδη από την περίοδο που κατείχε το αξίωμα του Πρωθυπουργού της χώρας (Burlyuk, 2017). Τούτο ενισχύεται από την «ατζέντα» της πολωνικής Εξωτερικής Πολιτικής, η οποία εκτός από χώρες της ανατολικής Ευρώπης (π.χ. Λευκορωσία και Μολδαβία) δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην Ουκρανία, ως χώρα με ευρωπαϊκή προοπτική, καθώς η πολωνική διπλωματία τη θεωρεί πυλώνα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή της ανατολικής Ευρώπης (Sydoruk and Tyshchenko, 2016:210–213).

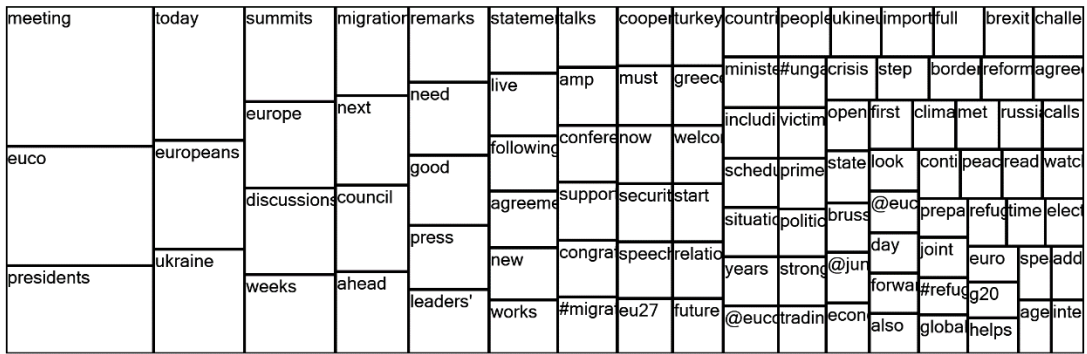
Εικόνα 5-29. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Προέδρου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@eucopresident) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-30. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Προέδρου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@eucopresident) – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-31. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Προέδρου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@eucopresident) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Εικόνα 5-32. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Προέδρου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (@eucopresident) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Συμπερασματικά, διαπιστώνεται η δυσκολία εφαρμογής μιας ενιαίας πολιτικής ήπιας ισχύος σε έναν οργανισμό όπως η Ε.Ε. όπου υφίσταται μεγάλος αριθμός επιμέρους δομών και ηγετών, και ο συντονισμός τους συνιστά σημαντική πρόκληση. Η οριζόντια διάρθρωση σε συνδυασμό με τις δυσκολίες σύγκλισης των επιμέρους εξωτερικών πολιτικών που εφαρμόζουν τα μεγάλα κράτη-μέλη της Ε.Ε. (Hill *et al.*, 2017:157–160) αποτελεί εγγενές εμπόδιο στην εφαρμογή τέτοιας πολιτικής σε σύγκριση με τη Ρωσία. Στην τελευταία, η κάθετη διάρθρωση επιτρέπει την αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικής ήπιας ισχύος από την Προεδρία έως το σύνολο των υπόλοιπων κυβερνητικών και κρατικών οργάνων. Σημειώνεται επίσης ότι μεταξύ των Ευρωπαίων επικεφαλής, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου D. Tusk φαίνεται να είναι εκείνος που εφαρμόζει περισσότερο την πολιτική ήπιας ισχύος μέσω της ψηφιακής διπλωματίας, δεδομένων των πολύ συχνών αναφορών στην Ουκρανία.

5.2 Η παρουσία των μέσων ενημέρωσης στο Twitter

Διερευνώντας τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης στο πεδίο άσκησης πολιτικών ήπιας ισχύος μέσω του διαδικτύου και ειδικότερα του Twitter, αναλύθηκαν τα παρακάτω ρωσικά και ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης που διαθέτουν λογαριασμό στην αγγλική γλώσσα, κατά τις περιόδους που αναφέρονται στους Πίνακες 5-3 και 5-4.

Πίνακας 5-3. Λογαριασμοί ρωσικών μέσων ενημέρωσης στο Twitter

Λογαριασμοί MME	Περίοδος Αναρτήσεων		Σύνολο Ημερών	Tweets
RT (@RT_com)	1/7/2017	30/7/2017	29	3,164
Sputnik (@SputnikInt)	5/7/2017	30/7/2017	25	3,069
TASS (@tassagency_en)	5/4/2017	3/8/2017	120	3,174
The Moscow Times (@MoscowTimes)	28/12/2016	3/8/2017	218	3,125

Λογαριασμοί MME	Περίοδος Αναρτήσεων		Σύνολο Ημερών	Tweets
RBTH (@russiabeyond)	10/3/2017	5/8/2017	148	3,201
Pravda Report (@engpravda)	16/12/2016	5/8/2017	232	3,231

Πίνακας 5-4. Λογαριασμοί ευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης στο Twitter

Λογαριασμοί MME	Περίοδος Αναρτήσεων		Σύνολο Ημερών	Tweets
BILD_English (@BILD_English)	30/8/2016	3/8/2017	338	113
SPIEGEL_English (@SPIEGEL_English)	3/2/2014	3/8/2017	1,277	3,205
POLITICO Europe (@POLITICOEurope)	23/5/2017	5/8/2017	74	3,182
EURACTIV (@EURACTIV)	22/3/2017	5/8/2017	136	3,151
Euronews (@euronews)	4/6/2017	5/8/2017	62	3,211
FRANCE24_official_account (@FRANCE24)	16/6/2017	7/8/2017	52	3,241
FRANCE 24 English (@France24_en)	14/7/2017	7/8/2017	24	3,198
AFP news agency_France (@AFP)	30/6/2017	7/8/2017	38	2,800
ARTE in English (@ARTEen)	16/11/2015	7/8/2017	630	798
The Independent_en (@Independent)	1/8/2017	8/8/2017	7	3,227
BBC News (UK)_en (@BBCNews)	1/7/2017	8/8/2017	38	3,215
The Guardian (@guardian)	25/7/2017	8/8/2017	14	3,244
Telegraph News_en (@TelegraphNews)	19/6/2017	8/8/2017	50	3,232

Από την ανάλυση των αγγλόφωνων λογαριασμών στο Twitter ορισμένων δημοφιλών MME, εξήχθησαν ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα. Τα επιμέρους αποτελέσματα των αναλύσεων συγχωνεύθηκαν, καθώς περιείχαν αρκετές ομοιότητες σε βαθμό που κρίθηκε βέλτιστη η ενιαία απεικόνισή τους. Τα κριτήρια ομαδοποίησης παρέμειναν ίδια με την προηγούμενη ανάλυση, η εμφάνιση της λέξης αυτής καθαυτής και παραγώγων της (Εικόνες 5-1 έως 5-32).

Εικόνα 5-33. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Συνόλου ρωσικών ΜΜΕ – ακριβείς λέξεις (exact words)

russia	ukraine	putin	may	video	state	good	kremlin	years	ministr	peters	mln	air	media	two	crime	now
			world	one	day	anti	russian	meetin	#trump	000	man	watch	ready	top	get	@mo
		moscow				#syria	war	foreign	north	minist	#china	nato	nucle	2016	coop	like
	#russia		@rt	first	preside	court	porosh	россии	korea	take	#sand	visit	chief	secun	break	gas
russian		trump	2017	america	syria					defens	just	talks	sovi	syria	phot	amb
	new					sanction	year	live	time	missile	calls	wants	usa	back	влад	gove
		ukrainian	military	#putin	police	people	attack	china	killed	donba	#mos	today	путь	turke	aircr	#g20

Εικόνα 5-34. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Συνόλου ρωσικών ΜΜΕ – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-35. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Συνόλου ρωσικών ΜΜΕ – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

russia'	ukraine'	new	years	attacks	2017	first	police	anti	wars'	protest	minist	official	crime	works	talks	north
						presider	living	nato'	plans	diplom	minist	making	visits	peters	watch	launch
		trump	sanctions	worlds	meeting					forcing	defens	000	suppl	airing	media	donba
	putinism			china'	ones	america	wants	courts	foreign							
			videos							break	count	sees	min	looks	city	tops
		syria'				kills	taking	missile	poros				man	now'	backs	discus
russians'			military	states	report					rocciv	ready	region		two	terrori	comin
	moscow					goods	getting	people	photos							
		ukrainians'	may	@rt	day'					turkey	g20	likes	nucle	bans	soviet	syrian
						time'	kremlin	calls	using	korea	shows	firing	powe	coope	tends	securi

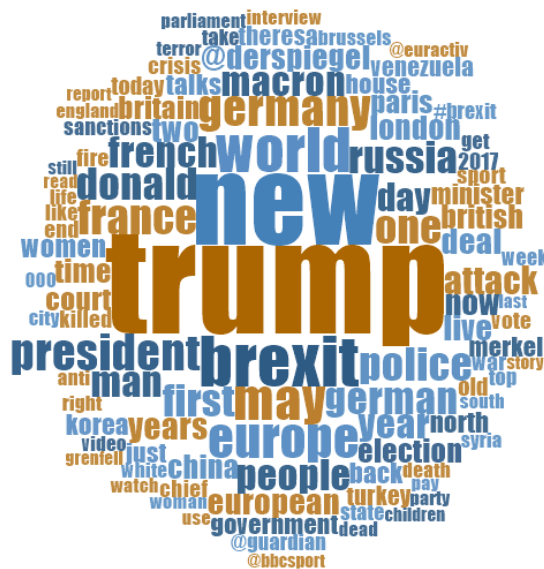
Εικόνα 5-36. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Συνόλου ρωσικών MME – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των **ρωσικών MME** που διατηρούν αγγλόφωνο λογαριασμό στο Twitter (Εικόνες 5-33 έως 5-36) καταδεικνύουν αρχικά πως τα τελευταία βρίσκονται σε πλήρη σύμπνοια με την πολιτική ηγεσία και τους διπλωματικούς φορείς της χώρας. Ειδικότερα, οι επικρατέστερες λέξεις στα ρωσικά MME (όπως και στους φορείς Εξωτερικής Πολιτικής) είναι οι: **‘russia’**, **‘russians’**, **‘putin’** και **‘moscow’**. Παράλληλα, οι λέξεις **‘ukraine’**, **‘syria’** και **‘sanctions’** εμφανίζονται συχνά, καθώς είναι αναμενόμενο να βρίσκονται στο επίκεντρο τόσο της εξωτερικής (Ουκρανία, Συρία) όσο και της εσωτερικής επικαιρότητας (κυρώσεις) στη Ρωσία.

Πίνακας 5-5. Συχνότητα εμφάνισης των επικρατέστερων λέξεων στα ρωσικά MME - παράγωγες λέξεις (stemmed words)

	RT (@RT_ com)	Sputnik (@Sputnik Int)	TASS (@tassagen cy_en)	The Moscow Times (@Moscow Times)	RBTH (@russia beyond)	Pravda Report (@engpravda)
russia	225	494	961	1119	750	721
russians	196	251	738	800	204	477
putin	121	107	367	393	131	212
moscow	49	46	265	361	268	91
Trump	258	132	80	159	20	253
ukraine	29	113	86	53	3	176
syria	63	201	197	55	43	155
Sanctions	69	145	107	85	31	56

Οι αναφορές στη Ρωσία, στους Ρώσους και στον Πρόεδρο V. Putin όπως φαίνεται στον Πίνακα 5-5 είναι αισθητά περισσότερες από εκείνες που σχετίζονται με θέματα επικαιρότητας όπως η Συρία, η Ουκρανία και οι κυρώσεις. Το γεγονός αυτό δεν προσιδιάζει στο ύφος και την αποστολή των μέσων ενημέρωσης γενικότερα, αλλά υποδεικνύει την ύπαρξη στρατηγικής ήπιας ισχύος, μέσω προβολής της χώρας και της εθνικής ταυτότητας, αλλά και εν γένει μιας τάσης «εσωστρέφειας» (Slobodchikoff and Davis, 2017; Vázquez-Liñán, 2017:79). Ενδεικτικά αναφέρεται πως στο εξεταζόμενο διάστημα, οι αναφορές των ανωτέρω μέσων ενημέρωσης στον V. Putin είναι συνολικά 1,331 έναντι 902 στον D. Trump. Σημειώνεται ότι μέρος του χρονικού διαστήματος στο οποίο αφορά η ανάλυση, συμπίπτει περισσότερο με την ανάληψη των καθηκόντων του Προέδρου των ΗΠΑ και την αρχική περίοδο διακυβέρνησής του. Παρά το γεγονός ότι στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος βρισκόταν η εκλογή ενός αμφιλεγόμενου προσώπου για την Προεδρία των ΗΠΑ, τα ρωσικά ΜΜΕ παρέμεναν εστιασμένα στον Ρώσο Πρόεδρο. Το γεγονός επίσης ότι οι αναφορές στη Συρία είναι σημαντικά περισσότερες από εκείνες στην Ουκρανία συνάδει με τη διαμορφούμενη Εξωτερική Πολιτική και την αντίστοιχη ρητορική της Ρωσίας, το βάρος της οποίας μετατοπίστηκε από την Ουκρανία (460 αναφορές) στη Συρία (714 αναφορές) κατά το διάστημα 2016-2017. Το Ria Novosti (νυν Sputnik) δημοσίευσε την 27^η Φεβρουαρίου 2017 δήλωση του Εκπροσώπου Τύπου του Κρεμλίνου Dmitry Peskov για τη σύγκρουση στην Ουκρανία: “*We can only - for the hundredth time - repeat that Russia in no shape or form a party of the conflict*”⁶. Η δήλωση αυτή σε συνδυασμό με τη διαρκή αναζήτηση περιφερειακού ρόλου (δυναμική επέμβαση στη συριακή κρίση τον Σεπτέμβριο του 2015), επιβεβαιώνει τη μετατόπιση του βάρους της ρωσικής Εξωτερικής Πολιτικής από την Ουκρανία στη Συρία, ώστε να εκπληρώσει την επιθυμία της να παραμείνει «Μεγάλη Δύναμη» στη Μ. Ανατολή (Chivvis and Fishman, 2017).

Εικόνα 5-37. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Συνόλου ευρωπαϊκών ΜΜΕ – ακριβείς λέξεις (exact words)

⁶ Αναδημοσίευση στο Polygraph.info, <https://www.polygraph.info/a/russia-ukraine-military-presence-kremlin/28340880.html> (ανακτήθηκε στις 28/8/17)

trump	world	president	first	man	years	@ders	time	talks	house	old	crisis	end	sport	war	2017	sanctio	
	may	france	russia	macron	deal	london	british	back	govern	today	like	take	#brexit	death	life	white	
new	europa	police	german	year	europa	two	court	ministe	merkel	chief	week	anti	video	000	interview	watch	
	europa	one	french	day	now	china	britain	korea	theresa	fire	get	brusse	dead	pay	@eura	parlian	
brexit	germany	donald	people	attack	live	election	paris	north	venezu	killed	state	right	woma	terror	grenfe	repc	child
							women	just	turkey	vote	top	syria	use	engla	story	@bbcsp	

Εικόνα 5-38. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Συνόλου ευρωπαϊκών ΜΜΕ – ακριβείς λέξεις (exact words)

Εικόνα 5-39. Σύννεφο Λέξεων (Word Cloud) Συνόλου ευρωπαϊκών ΜΜΕ – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

trump'	years'	president	france	first'	french	deals	back'	wins	making	leaders	shows	weeks	govern	sports	states'	likely		
	worlds	europa'	germans	kills	macron	europa	report	firing	china'	merkel	ends	korea	warns	turkey	needs	theresa	war'	
new		germany	one'	donald	election	talks'	calls'	wants	courts	britain'	housin	north	deaths	politic	pays	city	open	
	attacks'	russia'	police'	manning	timing	rights'	now'	@dersp	paris	facing	women	terroris	chief	hitting	refug	bans	finals	
brexit'	may'	day'	living	people'	taking	getting	london	two	using	british	meets	just	looks	protest	today	sett	ir	sanc
							dying'	voting	ministe	plans	deadly	venezu	watch	ir	forcing	crisis	party	tops

Εικόνα 5-40. Χάρτης Δέντρο (Tree Map) Συνόλου ευρωπαϊκών ΜΜΕ – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

Τα **ευρωπαϊκά ΜΜΕ** εξάγουν διαφορετικά αποτελέσματα από τα ρωσικά, στο επίπεδο της φαινομενικά διαφοροποιημένης στρατηγικής που ακολουθούν, η οποία δεν δείχνει αρχικά να υπηρετεί συγκεκριμένα εθνικά συμφέροντα (Εικόνες 5-37 έως 5-40). Η εμφάνιση του όρου **‘brexit’** καταδεικνύει την τάση για προβολή των συνεπειών που θα επιφέρει η αποχώρηση της Μ. Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως συμπεραίνεται, ακόμη και το μείζον θέμα του **‘brexit’** δεν κατόρθωσε να υπερκεράσει το ενδιαφέρον των ευρωπαϊκών ΜΜΕ για την εκλογή του νέου Προέδρου των ΗΠΑ και την αρχική περίοδο διακυβέρνησής του, με την λέξη **‘trump’** να κατέχει την πρώτη θέση στη συχνότητα εμφάνισης.

Πραγματοποιώντας μια συγκριτική ανάλυση μεταξύ των ευρωπαϊκών και των ρωσικών ΜΜΕ, εκτιμάται ότι το ισχυρό ιδιοκτησιακό καθεστώς και η σημαντικού βαθμού ελευθερία που απολαμβάνουν τα πρώτα, σαφώς τα καθιστά λιγότερο «κατάλληλα» για εφαρμογή συντονισμένων πολιτικών ήπιας ισχύος. Εν αντιθέσει, ο έλεγχος των ρωσικών ΜΜΕ από το κράτος και από μία «ελίτ» ιδιοκτητών οι οποίοι διατηρούν καλές σχέσεις με το Κρεμλίνο, ευνοεί την εφαρμογή πολιτικών ήπιας ισχύος (Mejias and Vokuev, 2017). Μια από τις πιο αντιπροσωπευτικές δηλώσεις αναφορικά με τη βαρύτητα που δίνεται για τον έλεγχο των ΜΜΕ, ώστε να μπορούν να εφαρμόζονται τέτοιες πολιτικές χρησιμοποιώντας την τακτική της «εν υπνώσει προσέγγισης» (*sleepers approach*) έναντι διεθνών ακροατηρίων, είναι της αρχισυντάκτριας του κρατικού τηλεοπτικού δικτύου διεθνούς εμβέλειας **‘RT’** (πρώην Russia Today), Margarita Simonyan, στο ρωσικό περιοδικό Afisha το 2011:

‘It is important to have a channel that people get used to. And then, when needed, you show them what you need to show.’ (Brooke, 2013)

Αντιθέτως, ο έλεγχος επί των ΜΜΕ στην Ευρώπη υπόκειται σε μια σειρά αντικειμενικών περιορισμών, τόσο εξαιτίας του πλήθους των χωρών -η καθεμιά από τις οποίες έχει διαφορετικές εθνικές προτεραιότητες- όσο και εξαιτίας των συμφερόντων που εξυπηρετεί το κάθε μέσο μεμονωμένα, σε πολιτικοοικονομικό κυρίως επίπεδο.

6 Συμπεράσματα

Οι σύγχρονες προκλήσεις ασφάλειας σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο μπορούν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικότερα μέσω εργαλείων ανάλυσης Μεγάλων Δεδομένων. Ωστόσο, η ελεύθερη πρόσβαση σε τεράστιο όγκο δεδομένων εγείρει ερωτηματικά περί της προστασίας ζωτικών πληροφοριών σε ατομικό αλλά και συλλογικό επίπεδο.

Κατά την επισκόπηση της βιβλιογραφίας κυριάρχησε η άποψη ότι η ύπαρξη μεγάλου όγκου δεδομένων είναι προτιμότερη από τη χρήση λιγότερων σε αριθμό τα οποία ενδεχομένως είναι περισσότερο ακριβή. Η χρήση αλγορίθμων για τον σκοπό αυτόν αφορά μόνο στην πρόβλεψη της πιθανότητας εκδήλωσης ενός φαινομένου και όχι στον εντοπισμό της βαθύτερης αιτίας που το προκαλεί. Αυτό από μόνο του είναι αρκετό ώστε να λαμβάνονται αποφάσεις προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση και να ελαχιστοποιείται το κόστος από τυχόν αιφνίδια εκδήλωση ενός δυσάρεστου φαινομένου. Επισημαίνεται ότι τα Μεγάλα Δεδομένα συνιστούν πηγή πληροφόρησης, δύνανται όμως να αποτελέσουν αποτελεσματικό επεξηγηματικό εργαλείο μόνον σε συνδυασμό με την «κριτική ματιά» του αναλυτή. Οι ισχυρισμοί επίσης, ότι το φαινόμενο των Μεγάλων Δεδομένων με τον καιρό θα ξεπεραστεί ως τάση, έρχονται σε αντίθεση με την πραγματικότητα, όπου η χρήση στρατηγικών από κυβερνητικούς οργανισμούς και πολυεθνικές εταιρείες που πραγματοποιούν αναλύσεις Μεγάλων Δεδομένων δείχνει ότι σε μερικά χρόνια θα αποτελούν το λεγόμενο “*new normal*” (Marr, 2016:1).

Συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω, η προσέγγιση του Zwitter (2015) κρίνεται περισσότερο ρεαλιστική και εμπειριστατωμένη, καθόσον αναγνωρίζει τη διεισδυτικότητα των Μεγάλων Δεδομένων στην κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Οι νέες προκλήσεις στο πεδίο αυτό θέτουν ζήτημα επανεξέτασης των θεμελιωδών εννοιών των Διεθνών Σχέσεων και της ισχύος, ενώ η απουσία επαρκούς νομοθετικού πλαισίου με τους κινδύνους που ενέχει η μη ρυθμισμένη εκμετάλλευση των Μεγάλων Δεδομένων από διάφορους δρώντες, απαιτεί διαρκή επαγρύπνηση των πολιτών για την ορθή διαχείρισή τους.

Από την ποιοτική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε σε πρωτογενή δεδομένα του Twitter με τη χρήση εξειδικευμένου λογισμικού Μεγάλων Δεδομένων, διαπιστώθηκε ότι μπορούν να εντοπιστούν και να αναλυθούν οι πολιτικές ήπιες ισχύος διεθνών δρώντων. Τα συμπεράσματα που εξήχθησαν οδήγησαν στην ερμηνεία συγκεκριμένων τάσεων της Εξωτερικής Πολιτικής των αναλυθέντων δρώντων και των ηγετών αυτών.

Στα ΜΚΔ, και ειδικότερα στο Twitter, η ταχύτητα αντίδρασης ενός κράτους είναι υψηλότερη σε σχέση με έναν οργανισμό όπως η Ε.Ε., στον οποίο απαιτείται δύο ή περισσότερα όργανα να

ανταποκριθούν συντονισμένα. Ο πολιτικός χαρακτήρας του Twitter παρέχει πρόσφορο έδαφος για άμεση επιρροή του κοινού και αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για κρατικές οντότητες που επιθυμούν να ασκήσουν αποτελεσματικά την ψηφιακή διπλωματία.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ρωσία φαίνεται να ακολουθεί μια πολιτική εθνοκεντρικού χαρακτήρα. Στόχος της πολιτικής αυτής φαίνεται πως είναι ο προσανατολισμός της κοινής γνώμης στα θέματα που επιθυμεί το Κρεμλίνο να προβάλλει, σύμφωνα με τη ρητορική της ρωσικής ηγεσίας. Στο επίκεντρο της πολιτικής άσκησης ήπιας ισχύος βρίσκεται το πρόσωπο του Ρώσου Προέδρου V. Putin, το οποίο προβάλλεται αισθητά περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο ηγέτη, δημιουργώντας αίσθηση «ταύτισης» του κράτους με τον ίδιο. Επιπλέον, από τη συγκριτική ανάλυση Ρωσίας – Ε.Ε. προέκυψε το συμπέρασμα ότι η εφαρμογή πολιτικών ήπιας ισχύος είναι δυσχερέστερη στην περίπτωση του συγκεκριμένου οργανισμού παρά σε ένα κράτος όπως η Ρωσία.

Σημαντική διαπίστωση αποτέλεσε η περίπτωση της Ε.Ε., όπου βάσει των αποτελεσμάτων διακρίνονται οι επικεφαλής των οργάνων της στα ΜΚΔ ως προσωπικότητες, αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα την ταυτότητα της Ένωσης, εν αντιθέσει με την περίπτωση της Ρωσίας, όπου η προβολή του ηγέτη ως προσώπου εξισορροπείται με την προβολή της χώρας και των πολιτών της. Παρά τη διαπίστωση ότι η Ρωσία ακολουθεί ενιαία πολιτική ήπιας ισχύος σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, η προάσπιση των εθνικών συμφερόντων και η προβολή των αξιών της χώρας μέσω των ΜΜΕ δεν αποτελούν στρατηγική μόνο της ίδιας. Ένα από τα μεγαλύτερα βρετανικά τηλεοπτικά δίκτυα, το BBC, στην επίσημη ιστοσελίδα του αναφέρει ότι μεταξύ των στόχων του είναι η διάδοση της βρετανικής κουλτούρας και αξιών σε όλον τον κόσμο (*“To reflect the United Kingdom, its culture and values to the world”*). Παρ’ όλο που στην πραγματοποιηθείσα περιπτωσιολογική μελέτη δεν επιβεβαιώθηκε η άποψη ότι τα κράτη της Ε.Ε. χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις στρατηγικές ήπιας ισχύος στο Twitter, εν τούτοις ενδέχεται οι στρατηγικές αυτές να μην αποτυπώνονται εμφανώς στο υπό ανάλυση δείγμα.

Με απώτερο σκοπό την πληρέστερη δυνατή ανάκτηση των κατάλληλων δεδομένων από το Twitter, διαπιστώθηκε η ύπαρξη αντικειμενικών περιορισμών που αφορούν στη δυνατότητα για ανάκτηση των δεδομένων στη γλώσσα προέλευσης των χρηστών, με συνέπεια την ανάλυση μόνο των αγγλόφωνων λογαριασμών. Επιπλέον, το σύνολο των εξαχθέντων αποτελεσμάτων δεν ήταν δυνατό να ενσωματωθεί ως παράρτημα στην παρούσα εργασία λόγω του μεγάλου όγκου δεδομένων (100 εγγραφές ανά λογαριασμό σε σύνολο 31).

Τέλος, για την περίπτωση της Ρωσίας κρίνεται ενδιαφέρουσα η προοπτική για μελλοντική ενδελεχή ανάλυση των υπόψη λογαριασμών στο Twitter, αφενός στη γλώσσα προέλευσης, αφετέρου με τη χρήση ανάλυσης συναισθήματος (sentiment analysis) των δεδομένων κειμένου. Καθόσον το Twitter δεν αποτελεί το δημοφιλέστερο ΜΚΔ για τους Ρώσους χρήστες, και σε συνδυασμό με την ύπαρξη μεγαλύτερης ποικιλίας δεδομένων στα περισσότερο δημοφιλή ρωσικά ΜΚΔ, όπως το “VKontakte” (Smith, 2016), θα μπορούσε να διερευνηθεί περαιτέρω η εφαρμογή πολιτικών ήπιας ισχύος μέσω της ψηφιακής διπλωματίας, έναντι «εσωτερικών ακροατηρίων», σε συνδυασμό με ενδελεχή ποσοτική ανάλυση δεδομένων που σχετίζονται με τα αποτελέσματα.

Κατάλογος πηγών

- Adesina, O. S., & Summers, J. (2017). Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences*, 3(1), 1–13. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1080/23311886.2017.1297175> Πρόσβαση: 8/6/2017
- Avery, E. J. (2017). Public information officers' social media monitoring during the Zika virus crisis, a global health threat surrounded by public uncertainty. *Public Relations Review*, 43(3), 468–476. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2017.02.018> Πρόσβαση: 3/9/2017
- Bell, E. (2016). Soft power and corporate imperialism: maintaining British influence. *Race & Class*, 57(4), 75–86. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0306396815624865> Πρόσβαση: 18/7/2017
- Bjola, C., & Jiang, L. (2015). Social media and public diplomacy: a comparative analysis of the digital diplomatic strategies of the EU, US and Japan in China. *Digital Diplomacy: Theory and Practice*, Ed. Corneliu Bkola, and Marcus Holmes, 71–88. Διαθέσιμο στη δ/νση https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/34339030/EU_J_US_and_Japanese_digital_diplomacy_in_China_J_C_Bjola__0_L_Jiang_J_2015.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1504979113&Signature=cbw1uwlgD47C3eXhPwOchCkiJnw%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSocial_Media_and_Public_Diplomacy_A_Comp.pdf Πρόσβαση: 8/5/2017
- Brooke, J. (2013, April 17). Russia Watch: Russia searches for 'foreign agents' at home, disguises its information war abroad [News, features, insight and analysis about Bulgaria, Central and Eastern Europe.]. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://sofiaglobe.com/2013/04/17/russia-watch-russia-searches-for-foreign-agents-at-home-disguises-its-information-war-abroad/> Πρόσβαση: 22/8/2017
- Burlyuk, O. (2017). Same End, Different Means: The Evolution of Poland's Support for Ukraine at the European Level. *East European Politics and Societies*, 31(2), 311–333. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1177/0888325416687637> Πρόσβαση: 1/9/2017
- Ceron, A., Curini, L., Iacus, S. M., & Porro, G. (2013). Every tweet counts? How sentiment analysis of social media can improve our knowledge of citizens' political preferences with an application to Italy and France. *New Media & Society*, 16(2), 340–358. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1177/1461444813480466> Πρόσβαση: 9/8/2017
- Chen, M., Mao, S., & Liu, Y. (2014). Big Data: A Survey. *Mobile Networks and Applications*, 19(2), 171–209. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1007/s11036-013-0489-0> Πρόσβαση: 17/6/2017

- Chivvis, C. S., & Fishman, B. (2017). Regional foreign policy dynamics and their implications for the Mediterranean Region. RAND Corporation. Διαθέσιμο στη δ/νση https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE200/PE223/RAND_PE223.pdf Πρόσβαση: 2/9/2017
- Commuri, G. (2012). Are You Pondering What I Am Pondering? Understanding the Conditions Under Which States Gain and Loose Soft Power. In E. Fels, J.-F. Kremer, & K. Kronenberg (Eds.), *Power in the 21st Century: International Security and International Political Economy in a Changing World* (pp. 43–57). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg. Διαθέσιμο στη δ/νση https://doi.org/10.1007/978-3-642-25082-8_3 Πρόσβαση: 30/6/2017
- Cooper, R. (2004). Hard power, soft power and the goals of diplomacy. *American Power in the 21st Century*, 167–180. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://91.194.202.11/uedocs/cmsUpload/CooperarticleGoalsofdiplomacyweb.pdf> Πρόσβαση: 18/7/2017
- Cukier, K., & Mayer-Schoenberger, V. (2013). The Rise of Big Data: How It's Changing the Way We Think About the World. *Foreign Affairs*, 92(3), 28–40. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.jstor.org/stable/23526834> Πρόσβαση: 3/7/2017
- Donaldson, A. (2016). The soft power of Twitter. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.britishcouncil.org/organisation/policy-insight-research/insight/soft-power-twitter> Πρόσβαση: Πρόσβαση: 26/6/2017
- Echeverría, J., & Zhou, S. (2017). Discovery, Retrieval, and Analysis of 'Star Wars' botnet in Twitter. *CoRR*, 1(Social and Information Networks). Διαθέσιμο στη δ/νση <http://arxiv.org/abs/1701.02405> Πρόσβαση: 28/8/2017
- Fels, E. (2012). Power shift? Power in international relations and the allegiance of middle powers. In *Power in the 21st Century* (pp. 3–28). Springer.
- Forsberg, T., & Pursiainen, C. (2017). The Psychological Dimension of Russian Foreign Policy: Putin and the Annexation of Crimea. *Global Society*, 31(2), 220–244. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1080/13600826.2016.1274963> Πρόσβαση: 30/8/2017
- Foster, I., Ghani, R., Jarmin, R. S., Kreuter, F., & Lane, J. (2016). *Big data and social science: A practical guide to methods and tools*. CRC Press.
- Gantz, J., & Reinsel, D. (2011). Extracting value from chaos. *IDC Iview*, 1142(2011), 1–12. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.emc.com/collateral/analyst-reports/idc-extracting-value-from-chaos-ar.pdf> Πρόσβαση: 3/7/2017
- Gupta, M., & George, J. F. (2016). Toward the development of a big data analytics capability. *Information & Management*, 53(8), 1049–1064. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.im.2016.07.004> Πρόσβαση: 15/7/2017
- Haupt, M. (2016, May 2). Data is the New Oil—A Ludicrous Proposition. Natural resources, the question of ownership and the reality of Big Data. [Sharing Ideas]. Διαθέσιμο στη

δ/νση <https://medium.com/twenty-one-hundred/data-is-the-new-oil-a-ludicrous-proposition-1d91bba4f294> Πρόσβαση: 19/6/2017

Hill, C., Smith, M., & Vanhoonacker, S. (2017). *International relations and the European Union* (3rd Edition). United Kingdom: Oxford University Press.

Jackson, R., & Sorensen, G. (2006). Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων. [μετφρ. Χ. Κωνσταντινίδης]. (1η Έκδοση). Gutenberg.

Khatib, L., Dutton, W., & Thelwall, M. (2012). Public diplomacy 2.0: A case study of the US digital outreach team. *The Middle East Journal*, 66(3), 453–472. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/https://doi.org/10.3751/66.3.14> Πρόσβαση: 22/6/2017

Lee, G. (2009). A theory of soft power and Korea's soft power strategy. *Korean Journal of Defense Analysis*, 21(2), 205–218. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1080/10163270902913962> Πρόσβαση: 24/6/2017

Lüfkens, M. (2017). *Twiplomacy Study 2017 (Twitter Diplomacy)*. Geneva: Twitter. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://visual.ly/community/interactive-graphic/social-media/twiplomacy?view=true> Πρόσβαση: 1/7/2017

March, L. (2012). Nationalism for Export? The Domestic and Foreign-Policy Implications of the New 'Russian Idea'. *Europe-Asia Studies*, 64(3), 401–425. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1080/09668136.2012.661927> Πρόσβαση: 31/7/2017

Marr, B. (2016). *Big Data in Practice: How 45 Successful Companies Used Big Data Analytics to Deliver Extraordinary Results*. United Kingdom: John Wiley & Sons.

Mazmanian, A. (2014, October 9). Twitter's soft power. FCW, (eDiplomacy). Διαθέσιμο στη δ/νση <https://fcw.com/articles/2014/10/09/e-diplomacy.aspx> Πρόσβαση: 19/7/2017

McClory, J. (2016). *The Soft Power 30: A global ranking of soft power*. London: Portland. Διαθέσιμο στη δ/νση https://portland-communications.com/pdf/The-Soft-Power_30.pdf Πρόσβαση: 1/7/2017

McClory, J. (2017). *The Soft Power 30: A global ranking of soft power*. London: Portland. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://softpower30.com/wp-content/uploads/2017/07/The-Soft-Power-30-Report-2017-Web-1.pdf> Πρόσβαση: 1/9/2017

Mearsheimer, J. (2011). *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων* (6η Έκδοση). Αθήνα: Ποιότητα.

Mejias, U. A., & Vokuev, N. E. (2017). Disinformation and the media: the case of Russia and Ukraine. *Media, Culture & Society*, 39(7), 1027–1042. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1177/0163443716686672> Πρόσβαση: 9/7/2017

Nye Jr, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. Public Affairs.

Nye Jr, J. S. (2005). Ήπια ισχύς: Το μέσο επιτυχίας στην παγκόσμια πολιτική. [μετφρ. Ε. Μπαρτζινόπουλος]. Εκδόσεις Παπαζήση.

- Organski, A. F., & Kugler, J. (1981). *The war ledger*. University of Chicago Press. Διαθέσιμο στη δ/νση https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=_WNcBxDoTD4C&oi=fnd&pg=PR9&dq=organski+the+ability+to+affect+others+behavior&ots=7eGVH0rBwS&sig=ejMzhTIELIBBpviBFjE61LCK0p8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false Πρόσβαση: 4/7/2017
- Robin, R. (2011). Cold War on the Home Front: The Soft Power of Midcentury Design. *Journal of American History*, 98(1), 249–249. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1093/jahist/jar172> Πρόσβαση: 20/7/2017
- Rutherford, A. (2014, March 26). How our Data Scientists Work with Academia. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.unglobalpulse.org/data-scientists-academia> Πρόσβαση: 26/7/2017
- Safiullah, M., Pathak, P., Singh, S., & Anshul, A. (2016). Social media in managing political advertising: A study of India. *Polish Journal of Management Studies*, 13(2). Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.17512/pjms.2016.13.2.12> Πρόσβαση: 24/7/2017
- Sakwa, R. (2008). Putin's Leadership: Character and Consequences. *Europe-Asia Studies*, 60(6), 879–897. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1080/09668130802161132> Πρόσβαση: 2/9/2017
- Sergunin, A., & Karabeshkin, L. (2015). Understanding Russia's Soft Power Strategy. *Politics*, 35(3–4), 347–363. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1467-9256.12109> Πρόσβαση: 2/9/2017
- Slobodchikoff, M. O., & Davis, G. D. (2017). Roots of Russian Soft Power: Rethinking Russian National Identity. *Comparative Politics Russia*, 8(2), 19–36. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.18611/2221-3279-2017-8-2-19-36> Πρόσβαση: 3/9/2017
- Smith, B. (2016, August 15). The Top 8 Russian Social Networks (And What Makes Them Great). Διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.makeuseof.com/tag/top-8-russian-social-networks-makes-great/> Πρόσβαση: 26/8/2017
- South, A. (2017, February 24). Trump's Twitter Diplomacy and American Soft Power. *Foreign Affairs Review*. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://foreignaffairsreview.co.uk/2017/02/trumps-twitter-diplomacy-and-american-soft-power/> Πρόσβαση: 19/7/2017
- Sperling, V. (2016). Putin's macho personality cult. Special Issue: Between Nationalism, Authoritarianism, and Fascism in Russia: Exploring Vladimir Putin's Regime, 49(1), 13–23. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2015.12.001> Πρόσβαση: 2/9/2017
- Stucke, M. E., & Grunes, A. P. (2016). *Big data and competition policy*. Oxford University Press. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://ssrn.com/abstract=2849074> Πρόσβαση: 10/8/2017
- Sydoruk, T., & Tyshchenko, D. (2016). THE EASTERN DIMENSION OF THE EU'S AND POLAND'S POLICY. Michał Drgas Alliances, Conflict Escalation and the Outbreak of

- Interstate War, 1816–2000..... 7 Andriy Tyushka The Concept of ‘International Role’ in International Relations Theory and Practice: The ‘PIPP’ Analytical Model and Roles Actors Play in World, 52, 209–220. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.15804/athena.2016.52.12> Πρόσβαση: 1/9/2017
- Tempest, R. (2016). The Charismatic Body Politics of President Putin. *Journal of Political Marketing*, 15(2–3), 101–119. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1080/15377857.2016.1151105> Πρόσβαση: 1/9/2017
- Trenin, D. (2005, September). *Russia, the EU and the common neighbourhood (Essays)*. Centre for European Reform, London, UK. Διαθέσιμο στη δ/νση https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/3458938/essay_russia_trenin_sept05.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1504968915&Signature=I0dnGf9gO5l3eC3G5q2ccrI1xFg%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DRussia_the_EU_and_the_Common_Neighbourho.pdf Πρόσβαση: 15/7/2017
- Tsygankov, A. P. (2016). *Russia’s foreign policy: change and continuity in national identity* (4th Edition). Maryland: Rowman & Littlefield.
- Vázquez-Liñán, M. (2017). Historical memory and political propaganda in the Russian Federation. *Communist and Post-Communist Studies*, 50(2), 77–86. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2017.05.004> Πρόσβαση: 27/8/2017
- Vorhies, B. (2013). How Many ‘V’s in Big Data – The Characteristics that Define Big Data. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://data-magnum.com/how-many-vs-in-big-data-the-characteristics-that-define-big-data/> Πρόσβαση: 27/7/2017
- Williams, M. C. (2004). Why Ideas Matter in International Relations: Hans Morgenthau, Classical Realism, and the Moral Construction of Power Politics. *International Organization*, 58(4), 633–665. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1017/S0020818304040202> Πρόσβαση: 9/7/2017
- Wilson, E. J. I. (2008). The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 110. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1177/0002716207312618> Πρόσβαση: 19/6/2017
- Wolfe, S. (2014). Here are the 15 most popular world leaders on Twitter and their most retweeted tweets [Mass Media]. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.pri.org/stories/2014-06-27/here-are-15-most-popular-world-leaders-twitter-and-their-most-retweeted-tweets> Πρόσβαση: 29/7/2017
- Zikopoulos, P., Eaton, C., deRoos, D., Deutsch, T., & Lapis, G. (2011). *Understanding Big Data: Analytics for Enterprise Class Hadoop and Streaming Data* (1st ed.). McGraw-Hill Osborne Media.

Zwitter, A. (2015). Big Data and International Relations. *Ethics & International Affairs*, 29(4), 377–389. Διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1017/S0892679415000362>
Πρόσβαση: 6/7/2017

Ιωσηφίδης, Θ., & Σπυριδάκης, Μ. (2006). *Ποιοτική Κοινωνική έρευνα. Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων (Επιμ.)* (1η Έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Σαμαράς, Α. Ν. (2014). *Εικόνες Κρατών - Στρατηγική Επικοινωνία, Ήπια Ισχύς και Μέσα Ενημέρωσης* (1η Έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Παράρτημα

Π.1 Συνοπτική αναφορά (summary report) ρωσικού Υπουργείου Εξωτερικών – ακριβείς λέξεις (exact words)

α/α	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)
1	russia	6	685	1,55
2	russian	7	675	1,52
3	#lavrov	7	573	1,29
4	#syria	6	409	0,92
5	#zakharova	10	345	0,78
6	@kremlinrussia	14	311	0,70
7	@mod	4	292	0,66
8	minister	8	214	0,48
9	president	9	212	0,48
10	reconciliation	14	209	0,47
11	centre	6	207	0,47
12	#russia	7	205	0,46
13	foreign	7	185	0,42
14	sides	5	185	0,42
15	opposing	8	182	0,41
16	talks	5	174	0,39
17	meeting	7	162	0,37
18	met	3	149	0,34
19	relations	9	149	0,34
20	report	6	148	0,33
21	vladimir	8	129	0,29
22	ambassador	10	127	0,29
23	held	4	126	0,28
24	2017	4	112	0,25
25	putin	5	106	0,24
26	syrian	6	105	0,24
27	@rusembusa	10	104	0,23
28	humanitarian	12	104	0,23
29	@russiaun	9	102	0,23
30	march	5	102	0,23
31	day	3	101	0,23
32	international	13	101	0,23
33	press	5	100	0,23
34	condolences	11	95	0,21
35	sergey	6	95	0,21
36	cooperation	11	94	0,21
37	diplomatic	10	91	0,21

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)
38	situation	9	89	0,20
39	moscow	6	88	0,20
40	@embassyofrussia	16	86	0,19
41	years	5	85	0,19
42	today	5	84	0,19
43	watch	5	84	0,19
44	discussed	9	83	0,19
45	osce	4	83	0,19
46	april	5	82	0,19
47	@mfa	4	78	0,18
48	bulletin	8	78	0,18
49	conference	10	78	0,18
50	may	3	78	0,18
51	conversation	12	77	0,17
52	take	4	77	0,17
53	february	8	76	0,17
54	republic	8	75	0,17
55	telephone	9	73	0,16
56	#diplophoto	11	71	0,16
57	@rf	3	71	0,16
58	january	7	70	0,16
59	@russianembassy	15	66	0,15
60	ago	3	66	0,15
61	visit	5	63	0,14
62	world	5	63	0,14
63	part	4	62	0,14
64	security	8	62	0,14
65	council	7	61	0,14
66	political	9	61	0,14
67	military	8	60	0,14
68	december	8	59	0,13
69	arab	4	58	0,13
70	established	11	58	0,13
71	#live	5	57	0,13
72	@un	3	57	0,13
73	briefing	8	57	0,13
74	deputy	6	57	0,13
75	ministry	8	57	0,13
76	prime	5	57	0,13
77	@governmentrf	13	56	0,13
78	embassy	7	56	0,13
79	spokesperson	12	55	0,12

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)
80	syria	5	55	0,12
81	people	6	54	0,12
82	state	5	54	0,12
83	#diplohistory	13	53	0,12
84	#churkin	8	52	0,12
85	defence	7	51	0,12
86	@mid	4	49	0,11
87	#ukraine	8	48	0,11
88	settlement	10	48	0,11
89	#lukashevich	12	47	0,11
90	@natomission	12	46	0,10
91	hold	4	46	0,10
92	june	4	46	0,10
93	look	4	45	0,10
94	turkey	6	45	0,10
95	dmitry	6	43	0,10
96	efforts	7	43	0,10
97	meet	4	43	0,10
98	#grushko	8	42	0,09
99	#us	3	42	0,09
100	@rusconsulgen	13	42	0,09

Π.2 Συνοπτική αναφορά (summary report) ρωσικού Υπουργείου Εξωτερικών – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
1	russia	6	933	2,11	#russia, @russia, russia, 'russia
2	russians	8	721	1,63	#russian, @russian, russian, russians
3	lavrov	6	599	1,35	#lavrov, #lavrov', lavrov
4	syria	5	464	1,05	#syria, syria
5	#zakharova	10	346	0,78	#zakharova, zakharova
6	@kremlinrussia	14	311	0,70	@kremlinrussia
7	mod	3	303	0,68	@mod, @mod, mod
8	ministers	9	248	0,56	#minister, minist, ministe, minister, ministers, ministers', ministers'
9	president	9	221	0,50	#president, presided, presidency, president, presidents, presides

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
10	meeting	7	218	0,49	meet, meeting, meetings, meets
11	reconciliation	14	209	0,47	reconciliation
12	centre	6	208	0,47	centre, centres
13	sides	5	187	0,42	side, sides
14	opposing	8	186	0,42	oppose, opposed, opposing
15	talks	5	186	0,42	talk, talks
16	foreign	7	185	0,42	foreign
17	diplomats'	10	163	0,37	#diplomat, #diplomatic, diplomat, diplomatic, diplomats, diplomats'
18	report	6	158	0,36	report, reported, reportedly, reporters, reports
19	relations	9	158	0,36	related, relating, relation, relations, relations', relatives
20	ambassadors	11	151	0,34	#ambassador, #ambassadors, ambassador, ambassadors
21	met	3	149	0,34	met
22	putin	5	130	0,29	#putin, putin
23	vladimir	8	129	0,29	vladimir
24	osce	4	128	0,29	#osce, @osce, osce
25	moscow	6	127	0,29	#moscow, moscow
26	held	4	126	0,28	held
27	discussions	11	123	0,28	discuss, discussed, discusses, discussing, discussion, discussions
28	syrians	7	118	0,27	#syrian, syrian, syrians
29	2017	4	112	0,25	2017
30	humanitarian	12	112	0,25	#humanitarian, humanitarian, humanitarians
31	international	13	110	0,25	intern, internal, international
32	years	5	110	0,25	year, years
33	mfa	3	109	0,25	#mfa, @mfa, mfa
34	condolences	11	108	0,24	#condolences, condolence, condolences
35	march	5	105	0,24	march, marched, marches
36	day	3	105	0,24	day, days
37	@rusembusa	10	104	0,23	@rusembusa
38	@russiaun	9	102	0,23	@russiaun

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
39	cooperation	11	102	0,23	cooperate, cooperating, cooperation
40	press	5	102	0,23	press, pressing
41	sergey	6	95	0,21	sergey
42	visit	5	92	0,21	visit, visited, visiting, visits
43	taking	6	91	0,21	take, takes, taking
44	situation	9	90	0,20	situation, situations
45	@embassyofrussia	16	87	0,20	@embassyofrussia, '@embassyofrussia
46	watch	5	87	0,20	watch, watched, watching
47	living	6	86	0,19	#live, live, lives, living
48	today	5	84	0,19	today
49	april	5	82	0,19	april
50	conferences	11	81	0,18	confer, conference, conferences
51	states'	7	78	0,18	state, stated, states, states'
52	bulletin	8	78	0,18	bulletin
53	may	3	78	0,18	may
54	conversation	12	77	0,17	conversation
55	february	8	76	0,17	february
56	republic	8	76	0,17	republic, republics
57	telephone	9	73	0,16	telephone
58	#diplophoto	11	71	0,16	#diplophoto
59	@rf	3	71	0,16	@rf
60	january	7	70	0,16	january
61	politics	8	69	0,16	#political, polit, politic, political, politically, politics
62	@un	3	69	0,16	#un, @un
63	@russianembassy	15	67	0,15	#russianembassy, @russianembassy
64	churkin	7	67	0,15	#churkin, churkin
65	mid	3	67	0,15	@mid, mid
66	ago	3	66	0,15	ago
67	established	11	66	0,15	established, establishing, establishment
68	security	8	66	0,15	secure, securing, security
69	world	5	64	0,14	#world, world
70	turkey	6	64	0,14	#turkey, turkey
71	part	4	63	0,14	part, parts
72	peoples'	8	63	0,14	#people, peopl, people, peoples, peoples', peoples'
73	arab	4	62	0,14	#arab, arab, arabic
74	continues	9	62	0,14	continuation, continue, continued, continues,

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
					continuing, continuity, continuously
75	embassy	7	62	0,14	#embassy, embassies, embassy
76	council	7	61	0,14	council
77	briefing	8	60	0,14	#briefing, brief, briefed, briefing
78	military	8	60	0,14	military
79	december	8	59	0,13	december
80	hold	4	59	0,13	hold, holding, holds
81	ministry	8	59	0,13	ministries, ministry
82	ukraine	7	59	0,13	#ukraine, ukrain, ukraine
83	memory	6	58	0,13	#memorial, memorial, memories, memory
84	mission	7	58	0,13	@mission, mission, missions
85	opens	5	57	0,13	#opening, open, 'open, opened, opening, openly, opens
86	deputy	6	57	0,13	deputy
87	prime	5	57	0,13	prime
88	@governmentrf	13	56	0,13	@governmentrf
89	spokesperson	12	55	0,12	spokesperson
90	working	7	55	0,12	work, worked, working
91	#diplohistory	13	54	0,12	#diplohistory, @diplohistory
92	amb	3	53	0,12	@amb, amb
93	developments	12	53	0,12	develop, developed, developing, development, developments
94	expressed	9	53	0,12	express, expressed, expresses, expressing
95	defence	7	51	0,12	defence
96	nations	7	51	0,12	national, nationalism, nationals, nations
97	celebrate	9	50	0,11	celebrate, celebrated, celebrates, celebrating, celebration, celebrations
98	efforts	7	50	0,11	effort, efforts
99	issues	6	50	0,11	issue, issues
100	settlement	10	49	0,11	settlement, settlements

Π.3 Συνοπτική αναφορά (summary report) ΕΥΕΔ (EU-EEAS) – ακριβείς
λέξεις (exact words)

α/α	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)
1	@federicamog	12	1888	4,55
2	#eu	3	562	1,35
3	@sabellosi	10	312	0,75
4	@majaespox	11	257	0,62
5	today	5	251	0,60
6	@eu	3	234	0,56
7	meeting	7	206	0,50
8	foreign	7	204	0,49
9	press	5	165	0,40
10	#syria	6	151	0,36
11	council	7	138	0,33
12	new	3	126	0,30
13	#euglobalstrategy	17	122	0,29
14	cooperation	11	122	0,29
15	security	8	120	0,29
16	meets	5	117	0,28
17	commission	10	114	0,27
18	minister	8	109	0,26
19	support	7	100	0,24
20	affairs	7	99	0,24
21	conference	10	98	0,24
22	european	8	97	0,23
23	brussels	8	94	0,23
24	eeas	4	94	0,23
25	president	9	94	0,23
26	#eu4humanrights	15	93	0,22
27	work	4	93	0,22
28	joint	5	92	0,22
29	dialogue	8	89	0,21
30	peace	5	89	0,21
31	statement	9	89	0,21
32	full	4	88	0,21
33	ministers	9	87	0,21
34	#turkey	7	86	0,21
35	rights	6	86	0,21
36	partnership	11	83	0,20
37	europe	6	82	0,20
38	human	5	81	0,20
39	people	6	80	0,19
40	live	4	79	0,19

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)
41	amp	3	77	0,19
42	political	9	77	0,19
43	ahead	5	76	0,18
44	@nabilauspox	13	75	0,18
45	defence	7	75	0,18
46	world	5	75	0,18
47	remarks	7	74	0,18
48	#eudéfence	10	72	0,17
49	#eplenary	9	70	0,17
50	hrvp	4	70	0,17
51	#libya	6	68	0,16
52	relations	9	66	0,16
53	@jhahneu	8	65	0,16
54	together	8	64	0,15
55	@catherineuspox	16	62	0,15
56	global	6	62	0,15
57	#migration	10	60	0,14
58	#fac	4	56	0,13
59	day	3	56	0,13
60	agreement	9	55	0,13
61	strong	6	55	0,13
62	@un	3	54	0,13
63	watch	5	54	0,13
64	now	3	53	0,13
65	@eucouncilpress	15	52	0,13
66	@michaelmaneu	14	52	0,13
67	international	13	52	0,13
68	way	3	52	0,13
69	implementation	14	51	0,12
70	need	4	51	0,12
71	summit	6	51	0,12
72	common	6	50	0,12
73	find	4	50	0,12
74	video	5	50	0,12
75	high	4	49	0,12
76	read	4	49	0,12
77	#syriaconf2017	14	48	0,12
78	met	3	48	0,12
79	attack	6	47	0,11
80	continue	8	47	0,11
81	following	9	47	0,11
82	process	7	47	0,11

α/α	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)
83	region	6	47	0,11
84	union	5	47	0,11
85	#humanrights	12	46	0,11
86	@junckereu	10	43	0,10
87	discuss	7	43	0,10
88	humanitarian	12	43	0,10
89	visit	5	43	0,10
90	future	6	42	0,10
91	#ue	3	41	0,10
92	#ukraine	8	41	0,10
93	situation	9	40	0,10
94	sur	3	40	0,10
95	2016	4	39	0,09
96	states	6	39	0,09
97	story	5	39	0,09
98	action	6	38	0,09
99	key	3	38	0,09
100	ministerial	11	38	0,09

Π.4 Συνοπτική αναφορά (summary report) EYEA (EU-EEAS) – παράγωγες λέξεις (stemmed words)

α/α	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
1	@federicamog	12	1891	4,56	@federicamog, □ @federicamog, federicamog
2	@eu	3	800	1,93	#eu, '#eu, #eu#ukraine, #eu#us, @eu, eu@60
3	meets	5	370	0,89	meet, meeting, meetings, meets
4	@sabellosi	10	312	0,75	@sabellosi
5	@majaeuspox	11	257	0,62	@majaeuspox
6	today	5	252	0,61	#today, today
7	ministers	9	210	0,51	ministe, minister, ministers, ministers', ministers'
8	foreign	7	205	0,49	@foreign, foreign
9	syria	5	171	0,41	#syria, syria
10	presse	6	168	0,40	press, presse, pressing
11	security	8	150	0,36	#security, secur, secure, security

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
12	support	7	143	0,34	support, supported, supporter, supporting, supports
13	council	7	138	0,33	council
14	cooperative	11	130	0,31	#cooperation, cooperate, cooperation, cooperative
15	works	5	130	0,31	work, worked, working, works
16	new	3	126	0,30	new
17	#euglobalstrategy	17	122	0,29	#euglobalstrategy
18	europeans	9	119	0,29	#european, european, europeans
19	discuss	7	118	0,28	discuss, discusse, discussed, discusses, discussing, discussion, discussions
20	affairs	7	114	0,27	#affaires, affair, affaires, affairs
21	defence	7	114	0,27	#defenc, #defence, defenc, defence
22	commission	10	114	0,27	commission
23	presidents	10	113	0,27	@president, presid, presidency, president, presidents
24	living	6	106	0,26	live, lively, lives, living
25	peace	5	102	0,25	peace, peaceful
26	brussels	8	101	0,24	#brussels, brussel, brussels
27	eeas	4	100	0,24	#eeas, eeas
28	dialogue	8	99	0,24	#dialogue, dialogue, dialoguer
29	conference	10	98	0,24	conference
30	turkey	6	94	0,23	#turkey, turkey
31	#eu4humanrights	15	94	0,23	#eu4humanright, #eu4humanrights
32	joint	5	93	0,22	joint, jointly
33	rights	6	93	0,22	right, rights, rights'
34	partnership	11	90	0,22	partnership, partnerships
35	statement	9	90	0,22	statement, statements
36	europe	6	88	0,21	#europe, europe, europe', europe'
37	full	4	88	0,21	full

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
38	migration	9	88	0,21	#migrat, #migration, migration
39	need	4	86	0,21	need, needed, needs
40	region	6	86	0,21	region, regional, regions
41	human	5	84	0,20	human, humane, humanity
42	politics	8	83	0,20	polit, political, politics
43	people	6	82	0,20	peopl, people, peoples
44	following	9	78	0,19	follow, following, follows
45	amp	3	77	0,19	amp
46	ahead	5	76	0,18	ahead
47	remarks	7	76	0,18	remarkable, remarks
48	implementation	14	76	0,18	implement, implementation, implemented, implementing
49	@nabilauspox	13	75	0,18	@nabilauspox
50	@un	3	75	0,18	#un, @un
51	libya	5	75	0,18	#libya, libya
52	states	6	75	0,18	state, states, states'
53	world	5	75	0,18	world
54	developments	12	74	0,18	#development, develop, developed, development, developments
55	hrvp	4	74	0,18	#hrvp, hrvp
56	relations	9	73	0,18	#relations, relat, related, relations, relatives
57	#eudefence	10	72	0,17	#eudefence
58	continues	9	71	0,17	continue, continued, continuer, continues, continuing, continuous
59	#eplenary	9	70	0,17	#eplenary
60	attack	6	67	0,16	attack, attacked, attacks
61	globally	8	66	0,16	#globalization, global, globally
62	strongly	8	65	0,16	#strong, strong, strongly
63	@jhahneu	8	65	0,16	@jhahneu
64	agreement	9	64	0,15	agreement, agreements
65	speaks	6	64	0,15	speak, speaking, speaks
66	together	8	64	0,15	together

a/a	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
67	@catherineuspox	16	62	0,15	@catherineuspox
68	day	3	62	0,15	day, days
69	welcomes	8	61	0,15	welcome, welcomed, welcomes, welcoming
70	visits	6	59	0,14	visit, visite, visited, visiting, visits
71	presents	8	58	0,14	present, presentation, presented, presenting, presents
72	international	13	58	0,14	intern, internal, international, internationals
73	ukraine	7	57	0,14	#ukraine, ukraine
74	#fac	4	57	0,14	#fac, fac
75	way	3	56	0,13	way, ways
76	watch	5	54	0,13	watch
77	now	3	53	0,13	now
78	start	5	53	0,13	start, started, starting, starts
79	@eucouncilpress	15	52	0,13	@eucouncilpress
80	@michaelmaneu	14	52	0,13	@michaelmaneu
81	action	6	52	0,13	action, actions
82	talks	5	52	0,13	talk, talked, talking, talks
83	opening	7	51	0,12	open, opened, opening, openness, opens
84	plans	5	51	0,12	plan, planned, planning, plans
85	summit	6	51	0,12	summit
86	committed	9	51	0,12	commit, commitment, commitments, commits, committed
87	common	6	50	0,12	common
88	find	4	50	0,12	find
89	high	4	50	0,12	high, highness
90	process	7	50	0,12	process, processes
91	video	5	50	0,12	video
92	year	4	50	0,12	year, years
93	read	4	49	0,12	read
94	#syriaconf2017	14	48	0,12	#syriaconf2017
95	met	3	48	0,12	met
96	union	5	48	0,12	union, unione

<i>a/a</i>	Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)	Similar Words
97	story	5	47	0,11	stori, stories, story
98	partners	8	47	0,11	partner, partnering, partners
99	#humanrights	12	46	0,11	#humanrights
100	china	5	46	0,11	#china, china